

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἐκ τῶν πρὸ ὀλίγου δημοσιευθέντων πινάκων τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας προκύπτουσι τὰ ἑξῆς πορίσματα τῆς κινήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐμπορίου κατὰ τὴν πρώτην ἑξαμηνίαν τοῦ ἔτους 1882, ἀναλογισθέντων τῶν χρηματικῶν ποσῶν εἰς νέας δραχμάς.

Α'.—Ἡ ἀξία τῶν εἰσαχθέντων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς προϊόντων ὑπελογίζεται εἰς 69,290,416 ν. δραχμάς, ἐκ τῶν ὁποίων 29,108,136 ἀνήκουσιν εἰς ἐδώδιμα, 11,672,400 εἰς πρώτας ὕλας, 27,710,084 εἰς βιομηχανήματα καὶ 799,706 εἰς διάφορα ἄλλα. Τὰ ἐπὶ τῶν εἰσαχθεισῶν τούτων ἀξιῶν πληρωθέντα εἰς τὸν δημόσιον θησαυρὸν τέλη συμποσοῦνται εἰς 7,204,231 ν. δραχμάς, ἐξ ὧν 3,099,872 ἀνήκουσιν εἰς ἐδώδιμα, 1,117,738 εἰς πρώτας ὕλας, 2,909,936 εἰς βιομηχανήματα καὶ 76,664 εἰς διάφορα ἄλλα. Τὴν πρώτην λοιπὸν θέσιν ἐν τῇ κλίμακί τῆς εἰσαγωγῆς καὶ κατὰ λόγον ἀξιῶν καὶ κατὰ λόγον τελῶν κατέχουσι τὰ ἐδώδιμα. Ἐχει τι καταναλίσκον καὶ πρὸς τὴν κοιλίαν εὐθὺ ἄγον. Τὰ ξένα βιομηχανήματα τῆς ἀπολαυστικῆς τὸ πλεῖστον πολυτελείας, ἔρχονται κατόπιν. Ἀμφοτέρωθεν δὲ συμπληροῦται ἡ καταναλωτικὴ ἔννοια ἣτις χαρακτηρίζει τὴν ὑλιστικὴν περίοδον εἰς ἣν ὀρμητικῶς εἰσῆλθεν ἡ Ἑλλάς. Αἱ δὲ ἀκριβῶς εἰς κίνησιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας πρῶται ὕλαι, μόλις εἰς τὸ τρίτον τῆς τῶν ἐδωδίων εἰσαγωγῆς φθάνουσαι, μαρτυροῦσι τοὺς ἐπωδύνους ὄρους ὑφ' οὓς ἡ ἐθνικὴ ἐργασία διατελεῖ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἐδωδίων, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Τουρκία, ἐκ τῆς ὁποίας εἰσῆχθησαν ἐν Ἑλλάδι ἐδώδιμα ἀξίας 9,253,783 ν. δραχμῶν. Κατόπιν δὲ ἐρ-

χονται ἡ Ρωσσία 7,910,807, ἡ Αὐστρία 4,838,450, ἡ Ρωμουνία 2,545,904, ἡ Ἀγγλία 2,052,350, ἡ Γαλλία 1,497,579, ἡ Ἰταλία 955,004, κλπ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν βιομηχανημάτων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλία, ἐκ τῆς ὁποίας εἰσῆχθησαν ἐν Ἑλλάδι βιομηχανήματα ἀξίας 13,060,555 ν. δραχ. Κατόπιν ἔρχονται ἡ Αὐστρία 7,235,962, ἡ Γαλλία 5,725,025, ἡ Τουρκία 918,489, ἡ Ἰταλία 566,682, κλπ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν πρώτων ὑλῶν, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Αὐστρία, ἐκ τῆς ὁποίας εἰσῆχθησαν ἐν Ἑλλάδι πρῶται ὑλαι ἀξίας 2,932,115 ν. δραχμῶν. Κατόπιν δὲ ἔρχονται ἡ Ἀγγλία 2,756,060, ἡ Ἰταλία 2,341,294, ἡ Γαλλία 1,499,092, ἡ Τουρκία 1,117,345, ἡ Ἀμερικὴ 494,819, κλπ.

Ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀθροίσματος τῆς γενικῆς εἰσαγωγῆς, ὑπολογιζομένης, ὡς ἔρρεθη, εἰς 69,290,416 δρ. κατὰ τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν τοῦ 1882 καὶ διαιρουμένης εἰς ἑκατοστά, ἡ Ἀγγλία εἰσῆγαγεν 25,86· ἡ Αὐστρία 21,93· ἡ Τουρκία 16,75· ἡ Γαλλία 12,87· ἡ Ρωσσία 11,61· ἡ Ἰταλία 5,62· ἡ Ρωμουνία 4,06· ἡ Ἀμερικὴ 0,73· ἡ Αἴγυπτος 0,31· τὸ Βέλγιον 0,24· ἡ Ὀλλανδία 0,02. Τοιαύτη εἶναι ἡ σχετικὴ τῶν διαφορῶν ἐπικρατειῶν σημασία ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς εἰσαγωγῆς.

Β'.—Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν περί τῆς πρόκειται ἐξαμηνίαν, ὑπολογίζεται αὕτη εἰς 24,146,765 ν. δραχμάς, ἐξ ὧν 12,032,288 ἀνήκουσιν εἰς ἐδώδιμα, 8,100,983 εἰς βιομηχανήματα, 3,965,214 εἰς πρώτας ὑλας καὶ 48,280 διάφορα ἄλλα.—Ἐπὶ τῶν ἐδωδίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Γαλλία, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆχθησαν ἐξ Ἑλλάδος ἐδώδιμα ἀξίας 5,083,959 ν. δραχμῶν. Κατόπιν δὲ ἔρχονται ἡ Ἀγγλία 2,965,251, ἡ Αὐστρία 1,209,123, ἡ Ρωσσία 723,956, ἡ Ἀμερικὴ 589,317, ἡ Τουρκία 561,332, κλπ.—Ἐπὶ τῶν βιομηχανημάτων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Γαλλία, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆχθησαν

ἐξ Ἑλλάδος βιομηχανήματα ἀξίας 3,662,058 ν. δραχμῶν. Κατόπιν δὲ ἔρχονται ἡ Ἀγγλία 3,552,745, ἡ Τουρκία 693,298, ἡ Αὐστρία 89,923, ἡ Ἰταλία 23,908 κλπ.—Ἐπὶ τῶν πρώτων ὑλῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Αὐστρία, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆχθησαν ἐξ Ἑλλάδος πρῶται ὑλαι ἀξίας 1,645,680 ν. δραχ. Κατόπιν ἔρχονται ἡ Ἀγγλία 1,244,735, ἡ Γαλλία 488,167, ἡ Τουρκία 302,886, ἡ Ὀλλανδία 144,560, κλπ.

Ἡ σχετικὴ τῶν διαφορῶν ἐπικρατειῶν σημασία, ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρὸς αὐτὰς Ἑλληνικὴν ἐξαγωγὴν ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀθροίσματος ταύτης κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐξαμηνίαν ὑπολογίζεται εἰς ἑκατοστά ὡς ἐξῆς: Γαλλία 38,03· Ἀγγλία 32,16· Αὐστρία 12,21· Τουρκία 6,63· Ρωσσία 3,08· Ἀμερικὴ 2,44· Γερμανία 2,15· Ἰταλία 1,06· Ὀλλανδία 0,78· Ρωμουνία 0,46· Αἴγυπτος 0,26· Τύνις 0,16· Βέλγιον 0,09· Μαυροβούνιον 0,06.

Γ'.—Αἱ κατὰ τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν τοῦ 1882 ἐργασίαι τῶν διαμετακομιστικῶν καταστημάτων τοῦ Κράτους περιλαμβάνουσιν ἐμπορεύματα εἰσαχθέντα ἀπ' εὐθείας ἐξωθεν ἀξίας 29,455,710 ν. δραχμῶν, ἐμπορεύματα εἰσαχθέντα δι' ἄλλων διαμετακομιστικῶν τοῦ Κράτους καταστημάτων ἀξίας 682,034, καὶ ἐμπορεύματα ἀπολειπόμενα ἐν ταῖς ἀποθήκαις τῆς διαμετακομίσεως ἐκ τοῦ παρελθόντος ἔτους 1881 ἀξίας 11,955,214. Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν τριῶν τούτων κατηγοριῶν ἀναβιβαζομένων εἰς 29,455,710 ν. δραχμάς ἐτέθησαν εἰς ἀνάλωσιν ἐμπορεύματα ἀξίας 11,042,219, ἀπεστάλησαν εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν 6,483,075, ἀπεστάλησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς ἐπικρατείας 2,343,306 καὶ ἔμειναν ἐν ταῖς ἀποθήκαις τῆς διαμετακομίσεως 9,587,110.

Τὴν σημαντικωτέραν θέσιν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαμετακομίσει κατέχει ἡ Ἀγγλία, τὰ ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐμπορεύματα ἀνέβησαν εἰς 8,805,397 ν. δραχμάς. Κατόπιν ἔρχονται ἡ Ρωσσία 7,594,450, ἡ Τουρκία 3,759,943, ἡ Αὐστρία 2,489,418, ἡ Γαλλία 2,025,482, ἡ Ἰταλία 1,659,337, ἡ

Ἀμερικὴ 1,602,302, ἡ Ρωμανία 897,065, ἡ Αἴγυπτος 114,207, κλπ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σχετικὴν σημασίαν τῶν διαφόρων ἐν Ἑλλάδι διαμετακομιστικῶν καταστημάτων, ἰδοὺ πῶς κλιμακῶδῶς ἀναφαίνεται αὕτη ἀπὸ τοῦ ὀλιγοῦ ποσοῦ τῆς εἰσαγωγῆς: Σύρου 9,440,299· Πειραιῶς 7,302,930· Κερκύρας 5,918,262· Πατρῶν 3,152,751· Ζακύνθου 1,548,790· Κεφαλληνίας 1,468,048· Βόλου 389,587· Ἰθάκης 152,937· Ὑδρας 82,198.—Ἡ ἐποψὶς τῆς θέσεως εἰς ἀνάλωσιν τῶν ὑπὸ διαμετακόμισιν ἐμπορευμάτων δίδει τὰ πρωτεία εἰς τὸν Πειραιᾶ 3,508,785, κατόπιν τοῦ ὁποίου ἔρχονται αἱ Πάτραι 2,168,217, ἡ Σύρος 2,038,511, ἡ Κέρκυρα 1,243,224, ἡ Ζάκυνθος 962,766, ἡ Κεφαλληνία 808,462, ὁ Βόλος 260,730, ἡ Ἰθάκη 47,741 καὶ ἡ Ὑδρα 3,783.

Δ'.—Κατὰ τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν τοῦ ἔτους 1882 τὸ μὲν γενικὸν ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς 86,790,912 ν. δραχμᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς εἰς 30,629,840· τὸ δὲ εἰδικὸν ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς 69,290,416 καὶ ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς εἰς 24,146,765. Ἐν συνόλῳ τὸ γενικὸν ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, κατὰ τε τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ὁμοῦ λογιζομένης, ἀνεβιβάσθη εἰς 117,420,752 ν. δραχμᾶς, ἐκ τῶν ὁποίων διαιρουμένων εἰς ἑκατοστὰ ἡ Ἀγγλία ἔχει 28,52· ἡ Αὐστρία 17,32· ἡ Γαλλία 16,73· ἡ Τουρκία 13,95· ἡ Ρωσσία 12,27· ἡ Ἰταλία 4,96· ἡ Ρωμανία 3,12· ἡ Ἀμερικὴ 1,84· ἡ Γερμανία 0,44· ἡ Αἴγυπτος 0,30· ἡ Ὀλλανδία 0,19· τὸ Βέλγιον 0,16· ἡ Τύνις 0,03· τὸ Μαυροβούνιον 0,01. Ἐπίσης ἐν συνόλῳ τὸ εἰδικὸν ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, κατὰ τε τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ὁμοῦ, ἀνεβιβάσθη εἰς 93,437,181 ν. δραχμᾶς, ἐκ τῶν ὁποίων διαιρουμένων εἰς ἑκατοστὰ, ἡ Ἀγγλία ἔχει 27,49· ἡ Αὐστρία 19,41· ἡ Γαλλία 19,38· ἡ Τουρκία 14,13· ἡ Ρωσσία 9,41· ἡ Ἰταλία 4,44· ἡ Ρωμανία 3,13· ἡ Ἀμερικὴ 1,17· ἡ Γερμανία 0,55· ἡ Αἴ-

γυπτος 0,30· ἡ Ὀλλανδία 0,22· τὸ Βέλγιον 0,20· ἡ Τύνις 0,04· τὸ Μαυροβούνιον 0,02.

Ε'.—Ἰδιαιτέρως περὶ τῶν νέων τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχιῶν πληροφоруμέθα, ὅτι ἡ κατ' αὐτάς κίνησις τοῦ γενικοῦ καὶ εἰδικοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου ἐν τῇ πρώτῃ ἐξαμηνίᾳ τοῦ 1881 εἶχεν ὡς ἐξῆς εἰς ν. δραχμᾶς. Γενικὸν ἐμπόριον κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν 5,335,413, κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν 1,736,679. Εἰδικὸν ἐμπόριον κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν 5,146,610, κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν 1,701,803. Συνυπολογιζομένης τῆς εἰσαγωγῆς καὶ τῆς ἐξαγωγῆς, τὸ μὲν γενικὸν ἐμπόριον περιέλαβε 7,072,092 ν. δραχμᾶς τῶν ὁποίων διαιρουμένων εἰς ἑκατοστὰ ἡ Τουρκία ἔχει 32,70· ἡ Αὐστρία 24,97· ἡ Γαλλία 22,45· ἡ Ἀγγλία 13,07· ἡ Ἰταλία 2,23· ἡ Αἴγυπτος 1,90· ἡ Ρωσσία 1,67· ἡ Ἀμερικὴ 0,50· ἡ Ρωμανία 0,47· ἡ Ὀλλανδία 0,04. Τὸ δὲ εἰδικὸν ἐμπόριον περιέλαβε 6,848,413 ν. δραχμᾶς, ἐξ ὧν ἡ Τουρκία ἔχει 33,47· ἡ Αὐστρία 24,46· ἡ Γαλλία 21,86· ἡ Ἀγγλία 13,29· ἡ Ἰταλία 2,30· ἡ Αἴγυπτος 1,96· ἡ Ρωσσία 1,62· ἡ Ἀμερικὴ 0,52· ἡ Ρωμανία 0,48· ἡ Ὀλλανδία 0,04.

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.

Τὸ σύστημα τῆς νομοθεσίας καταρτίζεται, ἀναπτυσσομένων τῶν τριῶν αὐτῆς στοιχείων κατ' ἴδιον ἀνεξάρτητον ὀργανισμόν, δι' οὗ πληροῦσι τὸν ἐνεργὸν τῆς πολιτείας βίον.

Ἐκάστη πολιτεία εἶναι κάτοχος τῶν τριῶν τούτων ὀργάνων· διὸ καὶ λέγομεν, ὅτι ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ ἐκάστη πολιτεία ἔχει νομοθεσίαν τινά, ἐν ᾧ ἐν στενωτέρᾳ, ἰδίως ἱστορικῇ σημασίᾳ, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς νομοθεσίας δηλοῦμεν μόνον τὴν ὀργανικὴν τοῦ συνόλου τῶν πολιτῶν συμμετα-

χήν εἰς τὴν νομοθεσίαν. Πάντως ὅμως τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα εἶναι κατὰ λίαν διαφόρους βαθμοὺς ἀνεπτυγμένα. Ἡ δὲ διαφορὰ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν στηρίζεται ἐπὶ τούτου, ὅτι ἐπὶ πλέον ἢ ἔλαττον ἀντιπαρίστανται ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων, ἐν τῇ ἀνεξαρτησίᾳ δὲ ταύτῃ ἀναπτύσσεται τὸ πρῶτον ἢ εἰδικὴ αὐτῶν λειτουργία, καὶ ἔκτοτε εἰς τὰς ἐξ αὐτῶν προκύπτουσας κατατάξεις ἐδόθησαν ὄλως εἰδικαὶ ὀνομασίαι. Τὸ σύστημα, καθ' ὃ ὁ ἀνώτατος τῆς πολιτείας ἄρχων ἐν τῇ προσωπικῇ αὐτοῦ βουλήσει συνενοῖ τὴν τε νομοθετικὴν καὶ τὴν νομοτελεστικὴν ἐξουσίαν. εἶναι ἡ αὐτὰρχία (ἀπόλυτος ἀνωτάτη ἀρχὴ Absolutismus). Ὅπου ἡ σύμπτυξις αὕτη στηρίζεται ἐπὶ λόγων θρησκευτικῶν, γίνεταί ἡ Θεοκρατία. Ὅπου τοῦναντίον ὁ ἀνώτατος τῆς πολιτείας ἄρχων μόνον τὸ προσωπικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς πολιτείας παριστᾷ, ἡ δὲ νομοθετικὴ καὶ νομοτελεστικὴ ἐξουσία ἀνήκει ταῖς ἀρχούσαις τάξεσι, σχηματίζεται ἡ ἀριστοκρατικὴ (τῶν ἀρχουσῶν τάξεων) νομοθεσία. Ἡ δὲ πολιτικὴ—ἀστικὴ νομοθεσία σχηματίζεται ὅπου τὸ σύνολον τῶν πολιτῶν μετέχουσι τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Οὕτω χωρίζεται ἐν πρώτοις ἡ πολιτεία ἀπὸ τοῦ συνόλου τῶν πολιτῶν, καὶ σχηματίζεται μεταβατικὴ τις κατάστασις, ἐν ᾗ ὁ ἀνώτατος τῆς πολιτείας ἄρχων συνενοῖ ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ προσώπῳ τὸ ἀνώτατον ἀξίωμα καὶ τὴν ἐξουσίαν μετὰ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἡ οὐσία τῶν τριῶν ἐξουσιῶν δεικνύει, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀντίφασις· διότι ἡ ἐκτέλεσις πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ ὑποτάσσεται τῇ νομοθεσίᾳ, ὅπως ἡ πράξις εἰς τὴν βούλησιν. Ἡ σκέψις ἐπὶ τῆς καταστάσεως ταύτης γεννᾷ τότε τὴν ἰδέαν διαφόρων τῆς πολιτείας ἐξουσιῶν, ἐν ᾧ κατὰ πρῶτον ἢ ἐκτελεστικὴ θεωρητικῶς παρίσταται ἀνεξάρτητος, πράγματι ὅμως παραμένει συνδεδεμένη μετὰ τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος. Τοῦτο δὲ εἶναι αἱ δημοκρατικαὶ νομοθεσίαι, ὧν τὸ μειονέκτημα ἐγκρατεῖται ἐν τῇ ἐλλείψει τῆς ὀρθῆς κατανοήσεως τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος καὶ τῆς ἐκτελε-

στικῆς ἐξουσίας, καὶ ὧν οἱ κίνδυνοι ἀδιακόπως ἐκ τούτου νέοι γεννῶνται, ὅτι τὰς θεμελιώδεις ἀρχάς, τὰς ἐπὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἰσχυούσας, θέλουσι νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς πολιτείας, ὅπερ δὲν ἐπιτρέπεται. Ἡμεῖς διατυποῦμεν τοῦτο ὡς ἐξῆς: "Ὅτι ἡ ἀληθὴς ἀρχὴ τῆς δημοκρατίας συνίσταται οὐχὶ εἰς τὸ ἐκλόγιμον τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος, ἀλλ' εἰς τὸ ὑπεύθυνον αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ἀδυναμίας δὲ τοῦ ἀκριβῶς ὀρίσαι τὴν κατάστασιν ταύτην ἀναπτύσσεται τὸ τοὺς ἡμετέρους χρόνους χαρακτηρίζον: ὁ χωρισμὸς δηλ. καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος καὶ τῆς νομοθεσίας. Ἡ ἐξουσία ὅμως ἡ τοῦτο παρὰ γούσα δὲν εἶναι ἄλλη, εἰμὴ ἢ ἐν τέλει τὸ πᾶν ὑπερβάλλουσα συνειδήσις, ὅτι ὁ ἀληθὴς τῆς πολιτείας βίος οὐχὶ ἐν τοῖς τύποις, οὐδ' ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς νομοθεσίας, ἀλλ' ἐν τῇ πληρώσει τῶν σκοπῶν αὐτῆς, ἐν τῇ διοικησει κείται, καὶ ὅτι ἡ πρακτικὴ ἀξία τῆς νομοθεσίας ἐν τούτῳ συνίσταται, ὅτι μόνη αὕτη καθιστᾷ δυνατὴν πλήρη διοίκησιν. Ἐντεῦθεν ἡ γνῶσις τοῦ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ὀργανισμοῦ ἐν πάσῃ περὶ νομοθεσίας διδασκαλίᾳ καθίσταται μέρος αὐτῆς ἀναπόσπαστον καὶ ἡ προϋπόθεσις δοκίμου περὶ διοικήσεως διδασκαλίας.

Α') Ο ΑΝΩΤΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΑΡΧΩΝ.

Ὁ ἀνώτατος τῆς πολιτείας ἄρχων εἶναι ἡ προσωπικὴ ἰδέα τῆς πολιτείας, παρισταμένη ἐν προσωπικότητι. Εἶναι τὸ Ἐγὼ τῆς πολιτείας. Ἐν αὐτῷ συμπεριλαμβάνονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις, καὶ πάντες οἱ σκοποί, πᾶσα βούλησις καὶ πᾶσα πράξις τῆς προσωπικῆς πολιτείας ὡς ἐνότης. Ὅθεν ἡ ὑψηλὴ αὐτοῦ λειτουργία εἶναι τὴν ἰδέαν τῆς πολιτείας καὶ τὴν προσωπικὴν αὐτῆς ἐνότητα ἀπέναντι πασῶν τῶν καθ' ἕκαστα δυνάμεων καὶ συμφερόντων, αἵτινες κινουσι τὸν βίον τῆς πολιτείας ν' ἀντιπροσωπεύσῃ, καὶ διὰ τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ βουλήσεως τὴν βούλησιν τῆς τε νομοθετικῆς καὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ν' ἀναγάγῃ εἰς βούλησιν τῆς πολι-

τείας ατομικήν. Τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς λειτουργίας ταύτης παράγει πάλιν ἐν τῇ στάσει τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος ἀνεξάρτητον ὄργανισμὸν, ἐν ᾧ ἕκαστον τῶν μερῶν ἔχει τὸν σκοπὸν του.

Ἡ αὐτὴ εἶναι προωρισμένη διὰ τὰς προσωπικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, τὸ (ἀνακτορικὸν) γ ρ α φ εῖ ο ν διὰ τὴν προσωπικήν αὐτοῦ ἐνέργειαν. Τὰ πολιτικὰ ἀξιώματα εἶναι οἱ τύποι, ὑφ' οὓς ἐκφαίνονται ἡ ἀνωτάτη τιμὴ καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς πολιτείας. Ἡ δ' ἔνωσις πάντων τούτων τῶν χαρακτηριστικῶν περισυνηγμένων περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος ἀποτελεῖ τὸ στέμμα.

Ὁ στρατός εἶναι ἡ ἐνόργανος φυσικὴ δύναμις τῆς προσωπικότητος τῆς πολιτείας· τούτου ἕνεκα οὐδὲ νὰ ὑποτάσσεται εἰς οὐδένα ἄλλον πρέπει, εἰμὴ εἰς τὴν προσωπικήν τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος βούλησιν. Δύναται καὶ πρέπει τέλος παρὰ τῶ ἀνωτάτῳ ἄρχοντι νὰ ὑπάρχη συμβουλευτικὸν διὰ τὴν ὑψίστην τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος βούλησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ. Ὁ ὄργανισμὸς ὅμως τοῦ συμβουλίου τούτου καὶ ἡ θέσις του ἐκ λόγων ἱστορικῶν εἰς τὰ διάφορα κράτη εἶναι τόσον διάφορα, ὥστε περὶ αὐτῶν ἐν παρόδῳ μόνον δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν.

Μετὰ πάντων τούτων τῶν αὐτῶ ἰδίως ἀνηκόντων ὀργάνων ἀποτελεῖ ὁ ἀνώτατος ἄρχων τὴν προσωπικήν ἐνότητα ἐν τῇ νομοθεσίᾳ καὶ τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ. Ὅθεν τὸ δικαίωμα αὐτοῦ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ περιλαμβάνεται ἐν τῷ ἀξιώματι: ὅτι μόνῃ ἡ προσωπικὴ αὐτοῦ βούλησις καθιστᾷ τὴν βούλησιν τῶν νομοθετικῶν ὀργάνων βούλησιν τῆς πολιτείας, καὶ ὅτι πᾶσα πράξις τῶν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ὀργάνων μόνον ἐν ὀνόματι αὐτοῦ, ὡς ἐν ὀνόματι τῆς πολιτείας, δύναται νὰ γείνη, τούτου ἕνεκα εἶναι ἱερός καὶ ἀπαραβίαστος, ὡς ἡ πολιτεία αὐτή. Ὅθεν εἶναι πάντοτε καὶ ἀνευ διαστολῆς τινος ἡ προσωπικὴ κεφαλὴ τῆς τε νομοθετικῆς καὶ ἐκτελε-

στικῆς ἐξουσίας· ἐν αὐτῷ καὶ δι' αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἀπολύτως ἀντιπροσωπευμένη ὑψίστη ἰδέα τῆς πολιτείας ἐπὶ πασῶν τῶν ἀντιθέσεων καὶ ἀνταγωνισμῶν τῶν καθ' ἕκαστα δυνάμεων καὶ συμφερόντων· εἶναι τὸ κραταῖον σέμνωμα τῆς θέσεώς του, ὅτι ὡς ἀνώτατος ἄρχων δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν. Ὅπου δὲ τυχὸν αὐτὸς πράξῃ τοῦτο, δὲν εἶναι μόνος αὐτὸς ἐν κινδύνῳ, ἀλλ' ἡ ἰδέα τῆς πολιτείας, καὶ ἡ πολιτεία αὐτή. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ᾔηται κληρονομικὸς μονάρχης, καὶ ἡ νομιμότης αὐτοῦ εἶναι ἡ νομικὴ διατύπωσις τῆς ἀπαλλαγῆς του ἐκείνης ἀπὸ παντός, ὅ,τι τὰς κοινωνικὰς τάξεις καὶ κλάσεις δύναται νὰ παραγάγῃ καὶ νὰ κινήσῃ.

Ἄλλ' οὗτος δὲν πρέπει οὔτε διὰ προσωπικῆς αὐτοῦ βουλήσεως νὰ θέτῃ νόμους, οὔτε νὰ τοὺς ἐκτελῇ, ἵνα μὴ καθίσταται μηδέποτε ὑπεύθυνος διὰ τὸ ἐν πρὸς τὸ ἕτερον. Τούτου ἕνεκα ἀμφότεραι αἱ ἄλλαι ἐξουσίαι ἴστανται ἀνεξάρτητοι παρ' αὐτῷ καὶ ὑπ' αὐτόν.

Β) Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ.

Ἐάν, ὡς ὀφείλομεν, ἀπόσχωμεν ἐνταῦθα τῆς ἱστορίας τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, τότε ἡ ἔννοια, ἡ ἐνέργεια καὶ τὸ δίκαιον αὐτῆς εἶναι λίαν ἀπλά.

Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία εἶναι ὁ αὐθορισμὸς τῆς προσωπικότητος τῆς πολιτείας. Αὕτη ἐν ἐλευθέρᾳ πολιτείᾳ εἶναι ὁ ὄργανισμὸς, δι' οὗ ὁ αὐθορισμὸς πάντων τῶν καθ' ἕκαστα καθίσταται ἐνιαῖος προσωπικὸς αὐθορισμὸς τῇ ἐγνωσμένῃ καὶ ὠρισμένῃ βουλήσει τῆς πολιτείας. Ὁ αὐθορισμὸς οὗτος τῆς πολιτείας καλεῖται νόμος, ὅταν ὁ ἀνώτατος τῆς πολιτείας ἄρχων τὴν πᾶξιν τοῦ αὐθορισμοῦ τούτου διὰ τῆς συναίνεσεώς του καθιστᾷ προσωπικήν τῆς πολιτείας βούλησιν. Ἡ συναίνεσις αὕτη, καθ' ἑαυτὴν θεωρουμένη, καλεῖται κύρωσις. Διὰ τῆς κυρώσεως καθίσταται ὁ νόμος ὡς πρὸς τὴν προσωπικήν πολιτείαν τέλειος. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς

πολίτας ἄρχεται ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του (publication ἢ promulgation), ἥτις μόνον ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνωτάτου τῆς πολιτείας ἄρχοντος δύναται νὰ γείνη· διότι διὰ μόνης τῆς βουλήσεως αὐτοῦ ἡ βούλησις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας καθίσταται βούλησις τῆν πολιτείας.

Τὴν διαδικασίαν, δι' ἧς διαμορφοῦται ὁ νόμος οὗτος, ἤτοι ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ συνόλου τῶν πολιτῶν ἀναπτύσσεται εἰς προσωπικὴν τῆς πολιτείας βούλησιν, ὀνομάζομεν ἐν στενωτέρᾳ σημασίᾳ Ν ο μ ο θ ε σ ί α ν· ὁ ὀργανισμὸς, δι' οὗ γίνεταί τοῦτο, καλεῖται ἀ ν τ ι π ρ ο σ ω π ε ί α· ἡ δ' ἐ κ λ ο γ ῆ εἶναι ἡ πρᾶξις, δι' ἧς τὸ σύνολον τῶν πολιτῶν λαμβάνει μέρος εἰς αὐτήν. Ἡ μόρφωσις πάλιν τῆς βουλήσεως ἐν τῇ ἀντιπροσωπείᾳ αὐτῇ εἶναι σαφής, ἀναλελυμένη εἰς τὰ καθ' ἕκαστα αὐτῆς στοιχεῖα· συνίσταται ἐκ προτάσεως, διασκέψεως, συζητήσεως, ἐπιψηφίσεως. Οὕτω δὲ ἐκ τοῦ σχεδίου γίνεται ἡ ἀπόφασις, ἣν ἡ κύρωσις καθιστᾷ νόμον. Ἐνταῦθα οὐδὲν ὑπάρχει τὸ ἀμφίβολον. Ἡ ἱστορία τῶν χιλιετηρίδων, ἃς διήλθεν ἡ ἀνθρωπότης, ἵνα φθάσῃ εἰς τὴν διαδικασίαν ταύτην, δὲν ἀνήκει ἐνταῦθα.

Τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου κατὰ ταῦτα στηρίζεται εἰς τοῦτο, ὅτι εἶναι ἡ προσωπικὴ ἐνότης τῆς βουλήσεως πάντων καθ' ἕκαστους. Ἐκάστη ἰδιαιτέρα βούλησις ὡς πρὸς τὸν νόμον στερεῖται ἐπὶ τοσοῦτον ἀνεξαρτησίας, ὡς καὶ τὰ ἀτελεῖ στοιχεῖα τοῦ ἀτομικοῦ αὐθορισμοῦ ἀπέναντι τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀτόμου. Ὅθεν ἀπέναντι τοῦ νόμου δικαίωμα ἀτομικὸν δὲν ὑπάρχει πλέον. Ἡ βούλησις τοῦ ἀτόμου, ἀντίθετος οὔσα πρὸς τὸν νόμον, εἶναι πρᾶξις ἀθέμιτος. Ὁ νόμος ἄρχει. Καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῆς συμπράξεως πάντων λαμβάνει σύστασιν, ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ οὐδὲν ἔχει ὄριον, ἐφ' ὅσον ὁ τοῦ ἀτόμου βίος ἀνήκει εἰς τὸν βίον τῆς κοινωνίας. Μόνον ἐκεῖ ὅπου τὸ ἄτομον ζῆ μόνον δι' ἑαυτό, ὑπόκειται καὶ μόνῳ ἑαυτῷ, οὐκέτι τῷ νόμῳ.

Διὰ τοῦτο ὁμῶς πρέπει ὁ νόμος νὰ εὑρίσκηται ἐν ἁρμονίᾳ

πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς πολιτείας· σκοπὸς τοῦ νόμου εἶναι νὰ ἐκφράζῃ τὸ περιεχόμενον τῆς ἰδέας τῆς πολιτείας ἐπὶ τινος ὀρισμένης σχέσεως τοῦ βίου τῶν καθ' ἕκαστους πολιτῶν. Τοῦτου ἕνεκα ἄρχεται ὁ κίνδυνος τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, ὅπου ἀντὶ τῆς ἰδέας τῆς πολιτείας ἰδιαιτερόν τι συμφέρον τῶν πολιτῶν καθίσταται περιεχόμενον τοῦ νόμου. Ἴνα μὴ γίνεταί δὲ τοῦτο προνοεῖ ὁ ἀνώτατος ἄρχων· διὰ τοῦτο ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀρνηταί τὴν κύρωσιν τῶν νόμων. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι πολλάκις δυσχερές, ἀλλ' ἵνα δίδεται λύσις, πρέπει ὁ νόμος νὰ μὴ ἐμβάλλῃ εἰς κίνδυνον τὴν πολιτείαν, ἣν ὀφείλει νὰ καθαγιαζῇ.

Ἄλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο πρέπει καὶ ὁ νόμος ἐκεῖνο μόνον νὰ περιέχῃ, ὅπερ δυνάμει τῆς ἰδέας τῆς πολιτείας, ἣν ἀντιπροσωπεύει, δύναται λόγῳ μὲν τῆς μεταβολῆς τῶν βιωτικῶν σχέσεων νὰ ἰσχύῃ διαρκῶς, λόγῳ δὲ τῆς διαφοροτήτος αὐτῶν νὰ ἰσχύῃ ὡς ἐνιαῖον. Ὡστε ὁ νόμος πρέπει οὐχὶ σκόπιμος, ἀλλὰ δίκαιος νὰ ᾔηται· ἡ οὐσία δὲ τῆς συμφωνίας αὐτοῦ πρὸς τὸ δίκαιον εἶναι ἡ ταυτότης του μετὰ τῆς ἰδέας τῆς πολιτείας, ἥτις ἐν αὐτῷ καθίσταται αὐθορισμὸς, καὶ αὕτη ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ δικαιοσύνη εἶναι τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ δίκαιον πρὸς ἐπικράτησιν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν πολιτῶν, οὐχὶ αὕτη ἡ ἐκείνη ἡ σύμβασις ἢ φαντασιώδης πρᾶξις, διὰ τῆς διαλεκτικῆς ἀναπτύξεως τῆς ὁποίας ἴσως τὴν ἐλευθερίαν ἐν τῇ πολιτείᾳ δύναται νὰ κατανοήσω, βεβαίως ὁμῶς οὐδέποτε τὴν πολιτείαν αὐτήν.

Ὅθεν ἡ περὶ νομοθεσίας διδασκαλία ἔχει τὸ μὲν λίαν στενήν, τὸ δὲ λίαν εὐρείαν ἕκτασιν· λίαν στενήν μὲν ἔχει, καθ' ὅσον πραγματεύεται περὶ τῆς νομίμου τάξεως, ἐν ἧ ἕκ τῆς συμπράξεως τῆς ἐνεργείας τῆς βουλήσεως πάντων καθ' ἕκαστους ἀποτελεῖται ἡ προσωπικὴ βούλησις τῆς πολιτείας· λίαν εὐρείαν δέ, καθ' ὅσον πρόκειται ὡς πρὸς τοὺς καθ' ἕκαστον νόμους ἀκριβῶς τὴν ὑψίστην ἐκείνην ἀρχὴν νὰ εὔρη τις ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς πολιτείας· Ἐν ᾧ

λοιπόν τὸ πρῶτον καλοῦμεν τυπικὸν νομοθετικὸν δίκαιον, τὸ δεύτερον ἀποτελεῖ τὸ δίκαιον ἐκεῖνο, ὅπερ πολὺ πέραν τοῦ τυπικῶς ἰσχύοντος προβαῖνον, παρίσταται ὡς ἡ ὑπερτέρα πολιτικὴ ἰδέα τῆς νομοθεσίας, εἰδικώτερον Πολιτικὴ (Staatskunst) ἐνταῦθα καλουμένη. Δὲν εἶναι ἐνταῦθα ὁ τόπος νὰ προβῶμεν περαιτέρω· τὸ ἐξῆς ὁμῶς εἶναι ἐναργές· ὅτι, ἐὰν πάντως ὑπάρχωσιν ἀπολύτως ὀρθοὶ περὶ νομοθεσίας ἀρχαί, ἀπολύτως ὁμῶς ὀρθοὶ νόμοι δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσι. Διότι, ἐν ᾧ αἱ πρῶται πηγάζουσιν ἐκ τῆς αἰωνίας οὐσίας τῆς προσωπικότητος τῆς πολιτείας, ἡ ὀρθότης τῶν νόμων στηρίζεται ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῶν ἀληθῶν βιωτικῶν σχέσεων καὶ τῆς κατανοήσεως αὐτῶν. Καὶ ὁ ὀργανισμός, ὅστις ἐκάστοτε δι' ἐργασίας καθημερινῶς νέας προσπελάζει τῇ πολιτείᾳ τὸν χαρακτῆρα τοῦτον, καὶ ἄνευ τῆς κατανοήσεως τοῦ ὁποίου ὀλόκληρος ἡ νομοθεσία μετὰ πασῶν τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς καὶ τύπων παραμένει πλάσμα κε ὄν, εἶναι ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, τὸ τρίτον στοιχεῖον τοῦ ὀργανικοῦ τῆς πολιτείας βίου.

Ἡ ἱστορία τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας εἶναι ἄρα φύσει ὑψιστου ἐνδιαφέροντος· δὲν δυνάμεθα ὁμῶς νὰ χωρήσωμεν πρὸς αὐτήν, τοῦτο μόνον εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ θεμελιώδης νόμος τῆς διαμορφώσεως παντὸς θετικοῦ πολιτικοῦ δικαίου, καθ' ὃν αἰείποτε τὸ δίκαιον τοῦτο παρέχει τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐκάστοτε δεδομένης κοινωνικῆς τάξεως, ἄντικρυς ἐν τῇ νομοθεσίᾳ κεῖται ἐν ἀντιθέσει. Ἐὰν τις περιορίσῃ τὰς διαφορὰς, ὅπως παρίστανται, εἰς τὴν ἐν τέλει κανονιστικὴν ἐνότητα τῆς πρὸς συμμετοχὴν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ἐχοῦσης δικαίωμα προσωπικότητος, λέγομεν, ὅτι ἐν τῇ αὐταρχίᾳ (Absolutismus) μόνον ἡ μεμονωμένη προσωπικότης τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος, ἐν τῇ θεοκρατίᾳ μόνον οἱ ἱερεῖς, ἐν τῇ τῶν γενῶν τάξει, μόνον οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐξεχόντων γενῶν, ἐν ταῖς τάξεσι μόνον τὰ τῶν τάξεων σώματα εἶναι, καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ ἀστικῇ κοινωνίᾳ μόνον ἕκαστος πολίτης εἶναι κεκλη-

μένος εἰς τὴν συμμετοχὴν ταύτην. Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐν τούτῳ τῷ σημείῳ γεννᾶται τὸ ζήτημα, τὸ φέρον τὴν ἀνάπτυξιν περαιτέρω. Ὁ νόμος ἐν τῷ βίῳ τῆς πολιτείας εἶναι μόνον ἐν γνώρισμα, ἡ δὲ πράξις, ἡ πραγματοποιοῦσα αὐτόν, εἶναι ἕτερον. Ἡ νομοθεσία λοιπόν δὲν δύναται νὰ ᾔῃ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, ὡς δὲν δύναται καὶ ἡ βούλησις νὰ ᾔῃ πράξις. Ὅθεν ἡ ὑπερτέρα τῆς πολιτείας ἀνάπτυξις ἀπαιτεῖ τὸν ἀποχωρισμὸν τῆς δευτέρας ἀπὸ τῆς πρώτης, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου τῆς πολιτείας ἄρχοντος. Μόνον διὰ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων καθίσταται δυνατὴ ἡ ἁρμονία τῶν τριῶν λειτουργιῶν, ἣν καλοῦμεν νομοθετικὸν τῆς πολιτείας βίον. Ὀλίγα ἐποχὰὶ ὑπάρχουσιν ἴσης σπουδαιότητος διὰ τὸν τῆς πολιτείας βίον, οὐδεμία δὲ ὑπερτέρα τῆς τοῦ χωρισμοῦ τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τῆς νομοθετικῆς, ὅστις πράγματι μόνος καθιστᾷ δυνατὸν ἀληθῆς πολιτικὸν δίκαιον. Ἡ ἐκ τούτου δὲ προκύπτουσα εἰκὼν, εἶναι κατὰ πάντα αὐτῆς τὰ μέρη γνωστὴ, πρόκειται μόνον νὰ τὴν ἀναδείξῃ τις ὡς ὅλον τι ἰσχύουσαν.

I. A. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΙΝΗΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑ.

Ὁ Ἰταλικὸς νόμος περὶ φορολογίας τοῦ κινήτου πλούτου, ὁ ἐν ἔτει 1877 ψηφισθεὶς, ἀνεκεφαλαίωσε τὴν ἐν διαφοροῖς ἐγχωρίοις νόμοις διεσκεδασμένην σχετικὴν ὕλην, καὶ ἀντικατέστησεν αὐτοὺς· (α) ἀλλ' οὔτε οἱ ἀντικατασταθέν-

(α) Ἀνεκεφαλαίωσε καὶ ἐτροποποίησε τοὺς σχετικοὺς νόμους τῆς 14 Ἰουλίου 1864, 11 Μαΐου 1865, 26 Ἰουνίου 1866, 28 Μαΐου 1867, 13 Φεβρουαρίου 1868, 7 Ἰουλίου 1868, 26 Ἰουνίου 1868, 11 Αὐγούστου 1870, 13 Ὀκτωβρίου 1870, 14 Ἰουνίου 1874 καὶ 27 Μαΐου 1875.

τες, οὔτε ὁ ἀντικαταστήσας εἶναι ἔργον καθαρῶς Ἰταλικόν, καθόσον οἱ συντάχται των ἀπέβλεψαν εἰς τὰ παρ' ἄλλοις ἔθνεσι προϋπάρξαντα, καὶ ἰδίως εἰς τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ κρατοῦντα, ἐνθα ὁ θεσμός περὶ φορολογίας τοῦ κινητοῦ πλοῦτου ἔλαβε τὴν πρώτην καὶ κυρίαν του διατύπωσιν. Πλὴν καὶ οὕτως ὁ Ἰταλικὸς νόμος εἶναι ἀναμφισβητήτως τὸ συστηματικώτερον, νεώτερον, καὶ κατὰ τεκμήριον τελειότερον νομοθέτημα ἐπὶ τῆς σχετικῆς ὕλης ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ. Ἐν Γαλλίᾳ π. χ. ὁ κινητὸς πλοῦτος φορολογεῖται μὲν ἐν ταῖς διαφοροῖς ἐκδηλώσεσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ γενικὸς φόρος ἐπὶ τοῦ εισοδήματος τοῦ κινητοῦ πλοῦτου, τοιοῦτος ὅποιον ὁ προκείμενος Ἰταλικὸς νόμος διεμόρφωσε, δὲν ὑφίσταται. Ἐν Ἀγγλίᾳ πάλιν ὁ income-tax ἀποτελεῖ φόρον ἐπὶ τοῦ εισοδήματος ἐν γένει, περιλαμβάνει δηλ. καὶ τὸ ἀπὸ ἀκινήτων εισόδημα. Ἄρα ἀμιγῆς παντὸς ἄλλου, καὶ ἐνταυτῶν γενικὸς φόρος ἐπὶ τοῦ εισοδήματος τοῦ κινητοῦ πλοῦτου εἶναι μόνον ὁ διὰ τοῦ Ἰταλικοῦ νόμου καθιερωθεὶς, τῶντι δ' οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ ἄρθρῳ, ὡς θεμέλιον ἔθετο λίθον τὴν φορολογίαν παντὸς εισοδήματος, πλὴν τοῦ ἐγγείου.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῦ Ἰταλικοῦ νόμου εἶναι ἡ ὄντως πραγματοποιούσα τὴν ἐν τοῖς συντάγμασιν ἀναγεγραμμένην διάταξιν περὶ συνεισφορᾶς ἐκάστου πολίτου εἰς τὰ βάρη τῆς πολιτείας ἀναλόγως τῆς περιουσίας του. Ἄφ' οὗ δηλ. ἡ ἀπὸ κτημάτων πρόσδοδος ἐφορολογήθη ἤδη ἄνευ ἐξαιρέσεως τινος, ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος ἀπῆτει νὰ φορολογηθῇ καὶ πᾶσα ἄλλη ἄνευ ἐξαιρέσεως ὅθεν ἡ ἀπὸ χρημάτων πρόσδοδος (τόκοι δανείων, δημοσίων χρεωγράφων, μετοχῶν, ἢ ὁμολογιῶν ἄνωνύμων ἑταιριῶν) ἢ τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου (πρόσοδος ἐπαγγελίματος, μισθοὶ ἰδιωτικοί, ἐκ τοῦ δημοσίου, ἢ οἰουδήποτε ἄλλου ταμείου, συντάξεις), ἢ τέλος τῆς ἐργασίας καὶ τῶν κεφαλαίων ὁμοῦ (κέρδη ἐμπορίας, ἢ βιομηχανίας, ἅπαντα ἄνευ ἐξαιρέσεως ὑπέκυψαν εἰς τὸν ὑπέρτατον νόμον τῆς εἰσφορᾶς εἰς τὰ βάρη τῆς πολιτείας, κατὰ τὴν

αὐτὴν ἀναλογίαν τοῦ 12 $\frac{0}{100}$, ἦτοι τοῦ ὀγδόου, ὡς ἔγγιστα, τοῦ καθαρῶς εισοδήματος, ἧτις ἰσχύει ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐπὶ ἐγγείου φορολογίας, καθ' ἃ γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ἄρθρου 57 ἐδ. 2, τοῦ ἰδίου νόμου.

Συνεπὴς πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτὴν τῆς γενικῆς μὲν, ἀλλ' ἐνιαιίας φορολογίας τοῦ εισοδήματος, ὁ Ἰταλὸς νομοθέτης κατήργησε τὸν ἐπὶ τῶν ἐπιτηδεύματων φόρον, ὅστις, ἂν ἐξήκολούθει ὑφιστάμενος μετὰ τὸν γενικὸν περὶ φορολογίας τοῦ εισοδήματος νόμον, ὅ' ἀπετέλει διπλὴν φορολογίαν. Ἀληθῶς δὲ μετὰ τὴν ἐπαγγελίαν περὶ ἐξευρέσεως τῶν εισοδημάτων ὅλων τῶν πολιτῶν, καὶ τῆς κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν φορολογίας των, δὲν συγχωρεῖται πλέον εἰς τὸν νομοθέτην ἢ χρῆσις τῶν μέσων ἐκείνων, δι' ὧν ἐπεδιώκετο τέως ἢ κατὰ προσέγγισιν καὶ ἐκ τεκμηρίων φορολογία τοῦ εισοδήματος τάξεως τινος πολιτῶν, π. χ. τῶν ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων, διὰ τῆς χορηγήσεως ἀδειῶν ἐπιτηδεύματος δέον νὰ φορολογηθῶσιν ὅλοι, ἀλλ' ἅπαξ μόνον.

Α'.

Ἐξετάσωμεν ἤδη κατὰ πόσον ὁ Ἰταλὸς νομοθέτης ὑπῆρξεν ἢ οὐ εὐτυχῆς περὶ τὴν διατύπωσιν τοῦ τεχνικοῦ, οὕτως εἰπεῖν, μέρους τοῦ νόμου, ἦτοι ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐξευρέσεως τοῦ εισοδήματος τῶν φορολογουμένων, καὶ ἂν ἴδυνήθη ν' ἀποφύγη τὸν διπλοῦν σκόπελον, εἰς ὃν οἱ πολέμιοι τοῦ φόρου τούτου θεωροῦσιν εἰμαρμένον τὸ ναυάγιον παντὸς νομοθετήματος περὶ φορολογίας τοῦ εισοδήματος, ἦτοι ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν δόλον τοῦ φορολογουμένου ζητοῦντος ν' ἀποκρύψῃ ἢ ἐλαττώσῃ τὸ εισόδημά του, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ἄτοπον διατάξεων, λίαν δεσμευτικῶν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, καὶ ἐπομένως ἐπαχθῶν τῷ λαῷ. Ἐκότερον τῶν ἀτόπων τούτων λίαν σπουδαῖόν ἐστι καθ' ἑαυτό, ὥστε νὰ ματαιώσῃ τὸν ἄριστον τοῦτον θεσμόν.

Ἄλλ' ὁ μελετήσας δεόντως τὸν νόμον, περὶ οὗ γράφομεν,

θά πεισθῆ, φρονούμεν, εὐκόλως ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ ὑπάρχει ἀρκετὸς χώρος, ὥστε ν' ἀποφύγη τις τὴν Σ κ Ὑ λ λ α ν, χωρὶς νὰ προσκρούσῃ εἰς τὴν Χ ἄ ρ υ β δ ι ν. Δὲν ἐννοοῦμεν βεβαίως ὅτι ὁ Ἴταλὸς νομοθέτης κατεσκεύασέ τι τέλειον καὶ ἄψογον, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ὅπως ὅποτε ἐξήλεγξε πλανωμένους τοὺς ἐκ συστήματος ἀντιτάσσοντας κατὰ τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ εισοδήματος τὴν ὑφισταμένην δῆθεν ἀπόλυτον ἀδυναμίαν περὶ τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν ἀρχῆς, ἣν ἀνεγνώριζον ὡς ὀρθήν. Ὁ φόβος οὗτος κατεδείχθη ἤδη χιμαιρικός, ἢ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ ἐπέστεψε τὸ ἔργον τοῦ νομοθέτου, ἐξ ὧν τὲ τῶν φοβερῶν δυστυχημάτων, τὰ ὁποῖα ἐξ αὐτοῦ ἠπειλοῦντο, δὲν ἔμεινεν ἄλλο τι, εἰ μὴ τὸ ἐνδεχόμενον καταχρήσεων τινων κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ φόρου, παραπλησιῶν πρὸς ἐκείνας, αἵτινες συμβαίνουσι κατὰ τὴν βεβαίωσιν ὧν τῶν ἄλλων φόρων. Τίς π. χ. φόρος ἀπλούστερος ἀπὸ τὸν τελωνειακόν; καὶ ὅμως ἡ βεβαίωσις καὶ ἡ εἰσπραξίς του οὐδὲν παρουσιάζει τὸ ἄμωμον καὶ τέλειον· ἰδοὺ δὲ τί ἔγραφεν ἐσχάτως ὁ Λέων Σαίη, περὶ τῶν λαμβανουσῶν χώραν ἐν Γαλλίᾳ καταχρήσεων ἐν τε τοῖς τελωνείοις καὶ λοιπαῖς φορολογίαις καταναλώσεως· «σπανίως, λέγει, καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι μόνον γίνονται παρὰ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν βεβαίωσιν ὑπαλλήλων καταγγελίαι τινές, ἐν ᾧ οἱ πολλοὶ παραβάται τοῦ νόμου σώζονται ἀκαταδίωκτοι, ἐνεκεν ἐκνόμων βουλευτικῶν προστασιῶν. Αἱ ὀλίγαι αὗται καταγγελίαι εἰσὶ, προσθέτει, τὰ ἐξιλαστήρια θύματα τῶν πολλῶν καταχρήσεων, ἀπαραλάττως ὡς εἶπέ τις περὶ τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν, ὅτι δηλ. κλείουσιν εἰς τὰ φρενοκομεῖα τινὰ τῶν μελῶν των, ὅπως πείσωσιν ἑαυτάς, ὅτι ὄλοι οἱ ἐκτὸς τῶν φρενοκομείων σωφρονοῦσι.» Καὶ ὁ ταῦτα καταγγέλλων δὲν εἶναι ὁ πρῶτος τυχόν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἀρμόδιος ὑπουργὸς ἔθνους, διακρινομένου ἐπὶ καταλλήλῳ ὀργανώσει τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν. Ὅθεν διὰ τοιαῦτα συμφυῆ μὲ τὴν φορολογίαν ἐν γένει ἄτοπα ἤχιστα λογικὴ εἶναι ἡ ἀποκήρυξις φόρου, ὅστις,

ἀκριβῶς ἐξεταζόμενος, εἶναι ὁ μόνος δίκαιος, ὡς θέλομεν κατόπιν ἀναπτύξει, ἀνασκευάζοντες ἀντιρρήσεις τινάς, ἃς ἐκφέρουσι κατ' αὐτοῦ οἱ ὑπέρμαχοι τῆς ἐμμέσου φορολογίας (α).

Τὸ ὅλον δὲ σύστημα τοῦ προκειμένου νόμου, ὡς πρὸς τὴν βεβαίωσιν καὶ εἴπραξιν, εἰς δύο στηρίζεται βάσεις· καθ' ὅσον δηλ. πρόκειται ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου νὰ προέλθῃ εἰσοδήματι τοῦ φορολογουμένου, ἅτε ὀφειλόμενον ὑπὸ τοῦ δημοσίου (μισθοί, συντάξεις, τόκοι δημοσίων χρεωγράφων), ὁ νομοθέτης μετεχειρίσθη τὸ ἀπλούστατον καὶ προχειρότατον μέσον τῆς κρατήσεως τοῦ φόρου κατὰ τὴν πληρωμὴν, περὶ παντὸς δὲ ἄλλου εισοδήματος προκειμένου, προσέφυγεν εἰς τὸν διὰ φορολογικῶν καταλόγων προσδιορισμὸν τῆς εισφορᾶς ἐκάστου πολίτου, καὶ ἐνταῦθα κυρίως ἐστὶ τὸ πεδίον, ἐφ' οὗ αἱ δυσχερεῖαι ἀναφαίνονται.

Πῶς ὑπερενίκησε τὰς δυσχερεῖας ταύτας ὁ Ἴταλὸς νομοθέτης, προσέφυγε πρῶτον μὲν τίς τὴν καλὴν πίστιν τοῦ φορολογουμένου, ἀπαιτήσας ἀπ' αὐτοῦ ἀκριβῆ δῆλωσιν τῶν διαφόρων εἰδῶν τοῦ κινήτου εισοδήματός του (β). Ἀντιμέτωπον αὐτοῦ ἔθεσε τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ δημοσίου, διὰ τινὰς δὲ περιπτώσεις προστίθεται ἢ κατ' ἐπικουρίαν βοήθεια προσώ-

(α) Τὸ λυπηρὸν τοῦτο φαινόμενον τοῦ ἀνισχύρου τῶν νόμων ἀπέναντι τῆς ἐν ἐλευθέρᾳ πολιτεῖᾳ ἀτομικῆς ἰσχύος τινῶν, ἤχιστα συνδεόμενον μὲ τὸ ζήτημα περὶ τοῦ καταληγοτέρου φορολογικοῦ συστήματος, ἀνάγεται τούναντιον εἰς σφαῖραν πολὺ ἀνωτέραν, καὶ ἀποτελεῖ τὸ τρωτὸν μέρος τοῦ κοινουλογοῦ πολιτεύματος, εἰς βαθμὸν φέροντα εἰς ἀπελπισίαν τοὺς εὐλιπυστέρους φίλους του. Ὅρα σχετικῶς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο Marco Minghetti, i partiti politici e la ingerenza loro nella giustizia e nell' amministrazione, καὶ Le régime parlementaire et la démocratie πραγματεῖαν τοῦ Emile de Laveleye δημοσιεύθεισαν ἐν τῇ Revue des deux mondes τῆς 15 Δεκεμβρίου 1882.

(β) Ἐν τῇ ὀγλώσει ὀφείλει νὰ καταχωρήσῃ πάντα τὰ ἀπὸ ἰσχύος κατηγορίας εισοδήματά του διακεκριμένως ἕκαστον, ἐπίσης δὲ διακεκριμένως τὸ ἀκαθάριστον εἰσόδημα, τὰς παραγωγικὰς δαπάνας, τὸ καθαρὸν εἰσόδημα ὡς καὶ τὰς πληρωνομένας παθητικὰς ἐνκαυσίους δόσεις. (ἄρθ. 46 Διαταγ.)

πων τινῶν, ὑποχρεομένων εἰς τὴν δῆλωσιν καὶ πληρωμὴν τοῦ φόρου ξένων εἰσοδημάτων, ὅσον μισθῶν καὶ τόκων δανείων. Τὰ πρόσωπα ταῦτα — ἐμπορικαὶ ἐταιρίαι, βιομήχανοι, ἔμποροι, δῆμοι ἢ ἄλλα ἠθικὰ πρόσωπα — ἔχουσιν ἄμεσον συμφέρον πρὸς ἀκριβῆ δῆλωσιν τῶν ξένων τούτων εἰσοδημάτων, καθόσον αἱ καταβολαὶ αὐταί, ἄς ἐνεργοῦσι πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους ἢ δανειστάς των ἀποτελοῦσι ποσὸν ἀφαιρετέον — πάντοτε μὲν οἱ μισθοί, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ τόκοι κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἄρθροις 13 καὶ 16 γενομένην διαστολὴν — ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῶν εἰσοδήματος. Μὴ γενομένης δηλώσεως παρὰ τοῦ φορολογουμένου, ὁ ἔφορος ὑποχρεοῦται νὰ φροντίσῃ αὐτεπαγγέλτως περὶ τῆς βεβαιώσεως τοῦ φόρου, τὴν δὲ γενομένην δῆλωσιν δικαιοῦται ν' ἀποδεχθῆ ἢ φιλονεικήσῃ. Μεταξὺ τέλους τούτου καὶ τοῦ φορολογουμένου, ἐν ἣ περιπτώσει διίσταντο τῆς γνώμης, ὁ νόμος ἔθηκε δύο ἐπιτροπὰς, ὡς πρῶτου καὶ δευτέρου βαθμοῦ δικαστήρια (α).

Ἐν Ἀγγλίᾳ προσκαλεῖται ὁ φορογούμενος νὰ δηλώσῃ ἐπὶ λόγῳ τιμῆς, ὅτι μόνον τὸ δηλούμενον ἔχει εἰσόδημα. Πρὸ τῆς καταδηλώσεως ἐπιτρέπεται ἀτιμωρητῆς συμπληρωματικῆ δῆλωσις τοῦ παραλειφθέντος τυχόν ποσοῦ, πᾶσα ὁμῶς ἀπόφασις τῶν ἐπιτροπῶν, καθ' ἣν τὸ δηλωθὲν ἦτο μικρότερον τοῦ πραγματικοῦ εἰσοδήματος. ἐπάγεται ποινὴν ἴσην πρὸς τὸ τριπλάσιον τῆς διαφορᾶς (ἄρθ. 133 τοῦ Ἀγγλικοῦ νόμου). Ἡ διάταξις αὕτη πρακτικῆς μὲν ἐστὶν ἀξίας, ὡς πρὸς τὸν ἐμπνεόμενον φόβον εἰς τοὺς μελετῶντας ψευδεῖς δηλώσεις, ἀλλ' ἄδικος ὡς πρὸς τοὺς τυχόν περιπίπτοντας εἰς πλάνην.

Ὁ Ἰταλικὸς νόμος τὴν δικαστικὴν ἦτταν τοῦ φορολογουμένου, ὡς πρὸς τὸ δηλωθὲν ποσόν, δὲν ἐθεώρησεν τιμωρητέαν,

(α) Μίαν μόνον περίπτωσιν αὐτεπαγγέλου παρεμβάσεως παρεδέχθη ὁ νόμος ὑπὲρ τῆς πρωτοδίκου ἐπιτροπῆς· αὕτη ἐηλ. δύνανται, σιωπῶντος τοῦ φόρου, ἢ καὶ βῆτως ἀποδεχθέντος τὴν δῆλωσιν τοῦ φορολογουμένου, ν' αὐξήσῃ αὐτεπαγγέλτως τὸ δηλωθὲν ποσόν, ἀποφευγομένων οὕτω πολλῶν ἐνδεχομένων πειρασμῶν.

ἀλλὰ μόνον τὴν ὀλοσχερῆ παράλειψιν τῆς δηλώσεως (νόμος τῆς 23 Ἰουνίου 1873, καὶ ἄρθρον 72 τοῦ διατάγματος). Ὡς πρὸς τὴν πρώτην ἀπέβλεψε μᾶλλον εἰς τὰς συμφυεῖς τῆ ἀνθρωπίνῳ κρίσει πλάνας, ἀλλ' ἄφησεν οὕτως ἀνοιχτὸν τὸ στάδιον εἰς τὴν κακὴν πίστιν. Ἴσως ὁ διττὸς κίνδυνος τῆς ἀδικίας πρὸς τὸν καλῆς πίστεως φορολογούμενον, ἢ τῆς ἀτιμωρησίας τοῦ κακῆ τῆ πίστει ἀποκρύπτουτος τὸ εἰσόδημά του θ' ἀπεφεύγετο, ἐὰν ἢ ποινὴ ἐπεβάλλετο μόνον καθ' ἣν περίπτωσιν ἢ δῆλωσις ἤθελεν ἀποδειχθῆ ἐλλειπῆς πέραν ὠρισμένου τινὸς ποσοῦ π.χ. τοῦ 1/4 τοῦ ὅλου εἰσοδήματος, ὅτε δηλ. ἀποκλείεται ἢ τυχαία πλάνη τοῦ δηλοῦντος, ἢ ἂν ὀπωσδήποτε ἀποδειχθῆ οὗτος ὢν ἐν δόλῳ.

Πρόσθετον ἐξανάγκασιν τοῦ φορολογουμένου, τοῦ ἀπολαμβάνοντος ἐκ χρημάτων εἰσόδημα πρὸς δῆλωσιν αὐτοῦ, εὐρίσκομεν ἐν τοῖς ἄρθ. 68 καὶ 69, καθ' ἃ ἀπαγορεύεται ἢ δικαστικῆ ἐπιδιώξις τῶν ἀπαιτήσεων, περὶ ὧν δὲν ὑπάρχει πιστοποιήσις ὅτι ἐδηλώθησαν. Τὰ δικαστήρια δηλ. ὀφείλουσι ν' ἀναβάλωσι τὴν ἀπόφασίν των, οἱ δὲ γραμματεῖς δὲν δύνανται νὰ δεχθῶσι κανέν ἐγγραφον, ἂν δὲν προσάγῃται ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἢ ἀπόδειξις περὶ τῆς δηλώσεως τοῦ σχετικοῦ εἰσοδήματος.

Αἱ δὲ ἐπιτροπαί, αἱ ἐπὶ τῆς ἐκδικάσεως τῶν προκυπτουσῶν ἀμφισβητήσεων, ἐζηματίσθησαν ἐν τῷ Ἰταλικῷ νόμῳ ἐκ ποικίλων στοιχείων. Καὶ εἰς μὲν τὰς κατὰ δῆμον πρωτοδίκως δικαζούσας, τὸ στοιχεῖον τῆς δημοτικῆς ψήφου εἶναι τὸ κρατοῦν, καθόσον ἐκ τῶν πέντε μελῶν αὐτῶν μόνος ὁ πρόεδρος εἶναι ὁ τῆς κυβερνήσεως ἀντιπρόσωπος, τῶν λοιπῶν τεσσάρων ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ δημ. συμβουλίου· εἰς δὲ τὰς κατ' ἔφεισιν κρινούσας ἐπιτροπὰς, τρία μέλη ἀντιπροσωπεύουσι τὸ δημόσιον, καὶ δύο τὴν δημοτικὴν ψήφον. Ἐκ τῶν ἐπιτροπῶν τούτων μόνον ἢ πρώτη ἔχει, ὡς εἴρηται, δικαίωμα ν' αὐξήσῃ τὸ ποσόν τῆς δηλώσεως, καὶ τοι μὴ γενομένης ἐνστάσεως ἐκ μέρους τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ δημοσίου.

Ἡ δευτέρα ἐπιλαμβάνεται μόνον κατ' ἔφεσιν τῶν διαδίκων. Ὡς πρὸς δὲ τὴν διαδικασίαν ἐνώπιον τῶν ἐπιτροπῶν ὁ νόμος καθιέρωσε τοιαύτην, ὅποιαν ἡ φύσις τοῦ πράγματος ὑπηγόρευεν. Κανονικὴ δηλ. διαδικασία ἐπὶ ὕλης, ὅποια ἡ προκειμένη, βεβαίως ἦτον ἀδύνατον νὰ νομοθετηθῆ, οὔτε νομικοὶ περὶ ἀποδείξεως κανόνες νὰ τηρηθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐπιτροπῶν, διὰ τοῦτο ἀφέθη αὐταῖς ἐλευθερία πλήρης περὶ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ πραγματικοῦ, ἀφ' οὗ ἀποφαίνονται κατὰ συνείδησιν, ἐκ τῶν ἐνόγων, ὡς ἀληθὲς δικαστήριον ὁρκωτῶν. Ἡ ἐξουσία των φθάνει οὕτω μέχρι τοῦ κηρύσσειν ἐντοκον δάνειον, φαινόμενον ἐν τῷ δανειστικῷ ἐγγράφῳ ὡς ἄτοκον. Καὶ εἶναι τάχα τοῦτο ὑπερβολὴ ἐξουσίας, τερατῶδές τι καὶ λίαν ἐπικίνδυνον χρῆμα; Οὕτω φαίνεται τῶντι ἐκ πρώτης ὄψεως, ἀλλ' ἂν ἀκριβέστερον ἐξετάσῃ τις τὸ πρᾶγμα θέλει εὐχερῶς πεισθῆ ὅτι καὶ ὁ κοινὸς δικαστὴς ἔχει πολλάκις τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ἰδίως προκειμένου νὰ διαγνώσῃ περὶ δόλου καὶ εἰκονικότητος, τὰ ὅποια συνάγει κατ' ἰδίαν πεποιθήσιν καὶ ἐκ τεκμηρίων, ἔστιν ὅτε ἀπομεμαχρυσμένων, ἀλλὰ κατὰ τὴν κρίσιν του πειστικῶν. Καὶ μὴ τοι ἐπὶ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων δεσμεύηται τὸ παράπαν ὁ δικαστὴς, καὶ δὲν δύναται, ἀπορρίπτων τὸν πολὺν ἀριθμὸν, νὰ στηριχθῆ εἰς τὸν κατὰ τὴν κρίσιν του ἀξιόπιστον μάρτυρα; Δὲν θὰ ἦτο τῶντι δικαστὴς, ἀλλὰ δοῦλος τοῦ πονηροτέρου, ἂν δὲν εἶχε τὴν δικαστικὴν ταύτην ἐξουσίαν. Ὑπάρχουσι μὲν καὶ μεσα τινά, εἰς ἃ αἱ ἐπιτροπαὶ θέλουσι προσφύγει πρὸς μόρφωσιν τῆς ἑαυτῶν πεποιθήσεως· οὕτω πᾶν δημόσιον γραφεῖον εἶναι ἀνοιχτὸν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν ὡς καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς κυβερνήσεως, πρὸς χορήγησιν ἀντιγράφων καὶ πληροφοριῶν, πᾶς πολίτης ὀφείλει ἐξεταζόμενος νὰ καταθέσῃ ὅ, τι γνωρίζει περὶ τοῦ δικαζομένου εἰσοδήματος, καθὼς καὶ ὁ φορολογούμενος ὀφείλει καλούμενος νὰ ἐμφανισθῆ, οἱ ἰσολογισμοὶ δὲ καὶ τὰ βιβλία αὐτὰ τῶν ἀνωνύμων, ἢ διὰ μετο-

χῶν ἑτερορρυθμῶν ἐταιριῶν ὑποβάλλονται εἰς τὴν ἐξέτασίν τῆς, καθόσον αἱ ἐταιρίαι αὗται οὔσαι ἀπλαῖ συγκεντρώσεις κεφαλαίων ὑπόκεινται εἰς τὸν δημόσιον ἔλεγχον· ἀλλ' ἐνταῦθα ὀρθῶς ποιῶν ὁ νομοθέτης ἐσταμάτησε, μὴ ἐπιτρέψας τὴν θεωρήσιν τῶν λοιπῶν ἐμπορικῶν ἢ ἰδιωτικῶν βιβλίων, ἦτοι τὴν δημοσίευσιν πραγμάτων, ὧν τὸ ἀπόρρητον ἐνδιαφέρει τὸν ἰδιώτην (α). Τί ἄλλο τῷ ἔμεινε τότε, ἢ ν' ἀναφερθῆ εἰς τὴν κρίσιν καὶ τὴν εὐσυνειδησίαν τῶν συμπολιτῶν τοῦ δικαζομένου καὶ ὡς πρὸς τὸν φόρον του, ἀφ' οὗ εἰς αὐτοῦς παρέδωκε πολὺ τιμαλφέστερα δικαιώματά του, τὴν τιμὴν, καὶ τὴν ζωὴν του αὐτῆν;

Οὕτως εὐδέποτε θέλει παρασταθῆ ἀπόλυτος ἀδυναμία ἐξουρέσεως εἰσοδήματός τινος, καθόσον, καὶ ἐὰν πάντα τ' ἄνω μνημονευθέντα ἀποδεικτικὰ μέσα λείψωσι, ἀπομένει πάντοτε ἡ κοινὴ συνείδησις τοῦ τόπου, ἐνθα ὁ φορολογούμενος ἔχει τὸ κέντρον τῶν ὑποθέσεών του, ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν ἢ ἐπισημονικῶν· ἢ δὲ συνήθης οἰκιακὴ διαίτα τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὰς ὄψεις τῶν πολλῶν ὑποπίπτουσα, μετὰ τῆς ἐπίσης φανερᾶς εὐδοκιμήσεως ἢ μὴ τοῦ ἐξασκουμένου ἐπαγγέλματος, τεκμαιρομένης ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαλλήλων καὶ βοηθῶν, οὗς ὑποχρεοῦται νὰ δηλώσῃ, ἀποτελεῖ μέσον, ἂν οὐχὶ ἀκριβοῦς, τοῦλάχιστον κατὰ προσέγγισιν ἐκτιμήσεως τῆς προσόδου του.

Ἐκτὸς τῶν δὺν τούτων ἐπιτροπῶν, ὁ νόμος (ἀρθ. 48) καθιέρωσε καὶ τρίτην κεντρικὴν λεγομένην, καὶ διοριζομένην ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐπιλαμβάνεται οὐχὶ τοῦ πραγματικοῦ μέρους,

(α) Ἐννοεῖται ὅτι, ἂν ὁ ἴδιος φορολογούμενος θέλει νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν μαρτυρίαν τῶν βιβλίων του πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐηλώσεώς του, δὲν ἐμποδίζεται νὰ τὸ πράξῃ, ἀποκειμένης τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν ἀποδεικτικῶν μέσων, εἰς τὰς δικαζούσας ἐπιτροπὰς, αἵτινες τότε δέον ν' ἀνακεῖται τὸ δικαίωμα τῆς θεωρήσεως ὅλων τῶν βιβλίων, καὶ οὐχὶ μόνον τῶν παρουσιαζομένων.

ἀλλὰ μόνον τοῦ νομικοῦ, ὡς πρὸς τὸ ὁποῖον ἡ γνώμη τῆς εἶναι ἐπικρατεστέρα τῶν δύο ἄλλων ἐπιτροπῶν, ὧν ἄλλως τε αἱ ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων τοῦ δικαίου δεόν νὰ ὦσι ἠτιολογημένοι, εἰς μίαν καὶ μόνην περίπτωσιν ἢ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀποτελεῖ τρίτον βαθμὸν οὐσιαστικῆς δικαιοδοσίας, ὅταν δηλ. ἐκηρύχθῃ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπιτροπῶν ὡς ἐντοκον δάνειον, φαινόμενον ἄτοκον ἐν τῷ καταστατικῷ αὐτοῦ ἐγγράφῳ. Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι τρίτη, καὶ μάλιστα μακρὰν συνεδριάζουσα, ἐπιτροπὴ δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι θ' ἀποδειχθῇ εὐτυχεστέρα τῶν δύο ἄλλων περὶ τὴν ἀκριβῆ διάγνωσιν τοῦ ἐντόκου ἢ ἀτόκου τοῦ δανείου· καὶ ἡ ἐν γένει δὲ χρησιμότης τοιαύτης ἐπιτροπῆς δύναται νὰ τεθῇ εἰς ἀμφιβήτησιν, ἅτε ἄσκοπος πολυτέλεια, ἀφ' οὗ τὰ ζητήματα τοῦ δικαίου ὑπεβλήθησαν ἐν τελευταίῳ βαθμῷ εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν τακτικῶν δικαστηρίων (ἄρθ. 53). Μόνον ἡ περιλογιστικῶν λαθῶν, διορθουμένων ὑπὸ τῆς γεν. διευθύνσεως τῶν φόρων, διάταξις τοῦ ἄρθ. 52 ἔχει τὴν πρακτικὴν ἀξίαν τῆς προχείρου καὶ ὀλιγοδαπάνου διοικητικῆς διορθώσεως. Πλὴν τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ παράπονον δι' ἀδίκον ἀπόφασιν, ἀλλὰ διὰ πλημμελῆ ἀρίθμησιν, ὥστε δὲν εἶναι τρίτος βαθμὸς δικαιοδοσίας.

Ἐπὶ δὲ τῶν αποτελεσμάτων τῆς ἐκτεθείσης διαδικασίας στηρίζεται ὁ φορολογικὸς κατάλογος, ὅστις, συντασσόμενος παρὰ τοῦ οἰκ. ἐφόρου, περιλαμβάνει κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν τοὺς φορολογουμένους, καὶ τὸν ἐν συνόλῳ ἐκ παντὸς εἶδους εἰσοδήματος κινήτου πλοῦτου βεβαιωθέντα φόρον ἐκάστου· ὥστε τῆς οὕτω ἐκκαθαρισθείσης ἀπαιτήσεως τοῦ δημοσίου δὲν ἀπολείπεται παρὰ ἢ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους εἰσπραξις (ἄρθ. 58 τοῦ νόμου, καὶ 101 τοῦ διατάγματος).

Πρὸς κατάρτισιν ὅμως τοῦ εἰρημένου φορολογικοῦ καταλόγου δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ ἐξεύρεσις τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος

τοῦ φορολογουμένου, δεόν προσέτι νὰ γίνῃ ὁ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἰδίου νόμου ὑπολογισμὸς τοῦ φορολογητέου μέρους τοῦ ἐξευρεθέντος εἰσοδήματος. Κατὰ τὴν διάφορον δηλ. πηγὴν τοῦ εἰσοδήματος, ὁ νόμος μετεχειρίσθη καὶ διάφορον μέτρον πρὸς κανονισμὸν τῆς φορολογητέας μοίρας. Οὕτω τὰ ἐκ κεφαλαίων ὀπωσδήποτε τοκοφόρων εἰσοδήματα ἐφορολόγησεν ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν, καθόσον ταῦτα καὶ βέβαια εἶναι καὶ διηνεκῆ, μὴ ἐξαρτώμενα οὔτε ἐκ τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως ἐπιχειρήσεως τινος, οὔτε ἐκ τῆς ζωῆς ὠρισμένου προσώπου, ὡς συμβαίνει ἐπὶ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐξ ἐμπορίας, ἢ ἐξ ἄλλου τινος ἐπαγγέλματος πηγαζόντων, ὧν τούτου ἕνεκα ἄφησεν ἀφορολόγητον μέρος τοῦ εἰσοδήματος, ἧτοι $1/4$ ἕως $1/2$ τοῦ ὅλου (ἄρθ. 54 τοῦ νόμου), καὶ τοῦτο ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐγκειμένης ἀβεβαιότητος, ἢ ἄλλου τινὸς κοινωνικοῦ λόγου· οὕτως ἐπὶ δημοσίων ὑπαλλήλων φορολογεῖται μόνον τὸ ἧμισυ τοῦ εἰσοδήματος, διὰ τὸν ἀνώτερον κοινωνικὸν λόγον τοῦ νὰ μὴ περιορισθῶσι τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ κράτος ἐμπιστεύεται τὰ τε ἴδια καὶ τὰ τῶν πολιτῶν συμφέροντα.

B'.

Ἐὰν δ' ἀπὸ τοῦ τεχνικοῦ μέρους τοῦ νόμου μεταβῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀρχῆς του, δὲν θὰ πραγματευθῶμεν πλέον ἀποκλειστικῶς περὶ τοῦ Ἰταλικοῦ νομοθετήματος, ἀλλὰ περὶ τοῦ θεσμοῦ καθόλου τῆς κινήτου πλοῦτου. Ἄπασαι αἱ οὐσιαστικαὶ διατάξεις τοῦ εἰρημένου νόμου εἶναι φυσικὸν καὶ ἀβίαστον συμπέρασμα τῆς ἀρχῆς, ἣν ἔθηκεν περὶ φορολογίας παντὸς εἰσοδήματος κινήτου πλοῦτου· οὕτως οὐδὲν μένει ἀνεξήγητον, οὐδὲν ἀδικαιολόγητον ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ἀναγινώσκοντος τὸν νόμον, αἱ δὲ ἀντιρρήσεις δὲν φέρονται εἰς τὰ καθέκαστα, ἀλλ' εἰς τὴν ἀρχὴν.

Καὶ πρῶτον, ἀληθεύει ἄρα γε ὅτι τὸ ἀφορολόγητον τῶν κεφαλαίων εἶναι εὐεργέτημα οὐχὶ τῶν κεφαλαίουχων, ἀλλὰ

της καθόλου ἐθνικῆς παραγωγῆς, ἅτε τῆς ἐκ τοῦ ἀφορολογήτου προελευσομένης συρροῆς τῶν κεφαλαίων μελλούσης νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὴν τοῦ τόκου ἐλάττωσιν, καὶ νὰ καταστήσῃ οὕτω προσιτὰ τὰ κεφάλαια εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν; Φρονούμεν ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα ὑποστηρίζοντες δὲν προσεκόμισαν εἰσέτι ἀρκετὰς ἀποδείξεις, τὰ δὲ πράγματα ἐπιμένουσιν ἐξελέγχοντα ὡς ματαίως τὰς ἐλπίδας των. Τὸ καθ' ἡμᾶς ὁμως δὲν θὰ ἐδισταζόμεν ποσῶς ν' ἀποδεχθῶμεν τὸ ὄρθον τῆς θεωρίας ταύτης, ὡς καὶ τῆς συναφοῦς αὐτῆς, ἥτοι ὅτι τούναντιόν ὁ φόρος τῶν τελευταίων θὰ φέρῃ ἀναγκαίως αὐξησιν τοῦ τόκου, καὶ ἐπομένως νὰ κηρυχθῶμεν ὑπὲρ τοῦ ἀφορολογήτου τῶν κεφαλαίων, ἐὰν τὸ ἔλλειμμα, τὸ προκύπτον ἐκ τῆς ἀσυδοσίας τῶν τελευταίων, ἐπρόκειτο νὰ καταβάλλωσιν ἄλλοι, ἐκτὸς τῶν παραγωγῶν τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου· τότε τῇ ἀληθείᾳ, οὐδεὶς θὰ συνέτρεχε λόγος, ὅπως ὑποχρεώσωμεν τοὺς φορολογουμένους νὰ πληρώσωσι φόρον καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλαίων των, ἀφ' οὗ ἐπλήρωνον τέως μόνον ἐπὶ τῶν κτημάτων των. Ἀλλ' οἱ φόροι δὲν εἶναι, ὡς γνωστὸν, ἡ μέρος τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, καταβαλλόμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ὥστε εἰμαρμένως τὰς ἀνάγκας τῆς πολιτείας θὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ βαλάντιόν των καὶ μόνον αὐτό. Εἶναι λοιπὸν δίκαιον, εἶναι λογικόν, ἵνα ὅλον αὐτὸ τὸ βᾶρος φέρῃ ἡ ἔγγειος κτήσις, καὶ καταβάλλῃ ἐκ τῶν βεβαίων καὶ ἀσφαλῶν, ἐπὶ τῇ ἀπλῇ ἐλπίδι ὅτι τὸ καταβαλλόμενον πέραν τοῦ μέτρου καὶ τοῦ δικαίου θὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν δι' ἄλλων ὁδῶν εἰς τὸ βαλάντιόν της; ἢ διὰ τὸν φόβον ἐμμέσου τινος ζημίας, ἐπαπειλούσης αὐτήν, ἔνεκα τῆς φορολογίας τῶν κεφαλαίων; Ἄν ἀληθῶς ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων αἱ λοιπαὶ παραγωγικαὶ δυνάμεις διατελῶσι εἰς τοιοῦτον σημεῖον δοῦλαι τῶν κεφαλαίων, ὥστε νὰ δέχωνται τὸν νόμον παρ' αὐτῶν, καὶ νὰ μὴ ταῖς μένη παρὰ μόνον τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκτίσεως τοῦ φόρου τῆς δουλείας των, — τοῦ ὅσπερ θ' ἀπετέλει τὴν ἀρίστην δικαιολογίαν τοῦ

πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐργασίας ἀγῶνος, ὃν τινες διεξάγουσιν κατὰ τῶν κεφαλαίων, καταγγέλλοντες αὐτὰ ἐπὶ καταχρῆσει δυνάμεως, — καὶ τότε ἡ προτίμησις τῆς ἐμμέσου, ἀπὸ τῆς ἀμέσου ζημίας των ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὰς ἐκ τῆς ἀπλουστάτης σκέψεως ὅτι ἡ μὲν εἶναι μόνον πιθανή, ἐν ᾧ ἡ ἑτέρα εἶναι βεβαία· οὐδεὶς δὲ ποτε ἐχέφρων θέλει παραδώσει ἀφελῶς ἀπὸ τῆς πόλεως ἤδη τὰ ἑαυτοῦ εἰς τὸν πρῶτον ἀξιοῦντα νὰ σφετερισθῇ αὐτὰ, μόνον διότι ἡ ὁδοποιία, ἣν πρόκειται νὰ ἐπιχειρήσῃ εἶναι ἐπικίνδυνος, ἔνεκα τῆς παρουσίας ληστῶν, εἰς χεῖρας τῶν ὁποίων ἐνδέχεται νὰ περιπέσῃ. Καὶ ὁμως τοιοῦτον ἄτοπον συλλογισμόν περικλείει ἡ θεωρία, καθ' ἣν τὰ κεφάλαια δεόν νὰ μένωσιν ἀφορολόγητα, ἅτε δυνάμενα νὰ ἐπιρρίψωσι τὸν φόρον εἰς ἄλλους, καὶ ἂν ἤθελον φορολογηθῇ. Πλὴν οὐχ οὕτως, οὐδεμίᾳ παραγωγικῇ δυνάμει ἐστὶν ἀπολύτως κυρία τοῦ πεδίου· ὅσον δ' εἶναι βέβαιον ὅτι συμβαίνει ἐκάστοτε νὰ πλεονεκτῇ ἡ μία τῶν τριῶν ἐν τῇ διανομῇ τῆς καθόλου παραγωγῆς, τοσοῦτον εἶναι ἀφ' ἑτέρου πλέον ἢ ἀμφισβητήσιμον τὸ παντοτεινὸν τῆς ἐπικρατήσεως τῶν κεφαλαίων, ἐτι δὲ μᾶλλον ἀνυπόστατον τὸ ὅτι ἄλλαι τινὲς ὑποχωρήσεις ἀπέναντι αὐτῶν — ὡς ἡ πλήρης ἀσυδοσία των — θὰ τὰ καταστήσωσιν ἡπιώτερα περὶ τὴν ἐξάσκησιν τῆς δυνάμεώς των.

Ἀλλὰ μήτοι ὁ κινητὸς πλοῦτος δὲν φορολογεῖται διὰ τῶν φόρων τῆς καταναλώσεως; ἅς αὐξάνωμεν λοιπὸν αὐτοὺς καὶ ἰδίως τοὺς ἐπὶ τῶν πολυτελῶν εἰδῶν, καὶ ἰδοῦ τὰ κενὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ θὰ πληρῶνται ἐκάστοτε ἀσφαλῶς, καὶ ἄνευ γογγυσμοῦ τῶν φορολογουμένων. Ἡ θεωρία αὕτη δύναται ν' ἀντιταχθῇ μόνον εἰς τὴν μομφὴν τοῦ ἀπολύτως ἀφορολογήτου τῶν κεφαλαίων, ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὸ ὅτι εἶναι ἄνιστος καὶ ἀδίκος ἡ ἔγγειος καὶ πᾶσα ἄλλη φορολογία, ἂν δὲν συλλειτουργῇ αὐτῇ καὶ ὁ φόρος ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ κινητοῦ πλούτου. Καὶ μήτοι τὸ ἤδη φορολογηθῆν ἔγγειον εἰσόδημα δὲν θὰ πληρώσῃ καὶ τὸν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως φόρον, τὸν ἴδιον

δηλ. ὃν πληρώνει τὸ ἀφορολόγητον εἰσόδημα τοῦ κεφαλαιούχου;

Ἐκτὸς ὅμως τῆς σχετικῆς ταύτης ἀνισότητος, οἱ ἐπὶ τῆς καταναλώσεως φόροι καὶ καθ' ἑαυτοὺς ὑστεροῦσι κατὰ πολὺ ὡς πρὸς τὸν πρῶτον ὅρον τῆς δικαίας φορολογίας, ἤτοι τὴν καταβολὴν ἐκάστου ἀναλόγως τοῦ εἰσοδήματός του. Καὶ δὲν ἐννοοῦμεν ἐνταῦθα τοὺς ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τῶν ἀντικειμένων τῆς πρώτης ἀνάγκης φόρους, περὶ ὧν οὐδεὶς ποτε ἐφιλονείκησεν ὅτι εἶναι πράγματι δημευτικοὶ τῶν εἰσοδημάτων τῶν πενιστέρων, ἀλλὰ γενικῶς πάντα φόρον καταναλώσεως, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐπὶ ξένων προϊόντων δασμῶν (α). Τυφόντι διὰ τῶν φόρων τούτων δὲν φορολογεῖται τις ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματός του, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀγορῶν, ἃς ἐνεργεῖ ἄρα τὸ πλεόν ἢ ἔλαττον τῆς φορολογίας του ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διαθέσεώς του, καὶ ἡ ἐλευθερία του αὕτη εἶναι τοσούτῳ εὐρυτέρα, ὅσω τὸ εἰσόδημά του μεῖζον, ἐκμηδενισμένη σχεδὸν ἐπὶ τῶν μικρῶν εἰσοδημάτων. Αἱ ἀρχαὶ τῆς οἰκονομίας καὶ ἀποταμιεύσεως, ἃς ἡ φρόνησις ἐπιβάλλει εἰς ἕκαστον ἰδιώτην, εἴτε πλουσιώτερον, εἴτε πενίστερον, δὲν κατισχύουσι πάντοτε τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν, αὐξανομένων βεβαίως ὁσημέραι, μετὰ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τάσεως πρὸς εὐζωίαν, προσθέτωμεν μάλιστα καὶ ἐκ τοῦ κακοῦ παραδείγματος πρὸς πολυτέλειαν, ὅπερ παρέχουσιν αἱ ἀπὸ ἀσφαλοῦς δαπάναι τῶν πλουσίων διὰ τῶν μικροτέρων

(α) Ἐξαιρέσει δύνανται ν' ἀπολέσωσι μόνον οἱ φόροι τοῦ ἀγγλικοῦ φορολογικοῦ συστήματος, οἱ ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν, ἔκπων, ὑπηρετικῶν στολῶν καὶ ὑπηρετῶν. Διὰ τῶν εἰδικῶν τούτων φόρων φορολογεῖται ὁμολογουμένως ὁ πλοῦτος, καὶ οὐχὶ αἱ κοιναὶ περιουσίαι· ἀλλ' οἱ φόροι οὗτοι ἔχουσι πάλιν τὸ μειονέκτημα τῆς μικρᾶς προσόδου διὰ τὸ δημόσιον, ἕνεκα τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν φορολογουμένων, ὑπάρχοντος δὲ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος ἀποτελεῖ ὡς διπλῆν φορολογίαν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἡμῶδισιν ποσῶς τὸ νὰ παραδεχθῆ καὶ τοὺς φόρους τούτους εἰς βᾶρος τῶν ἐχόντων τὰ μεγάλα περισεύματα, καὶ νὰ καθιερώσῃ οὕτως ἐμμέσως τὸ σύστημα τοῦ προδευτικοῦ φόρου (i u. ut progredi), τοῦ ὡς κοινωνιστικοῦ κατ' ἐγγελλομένου, αὐτὸ τὸ κατ' ἐξοχὴν συντηρητικὸν μεταξὺ τῶν ἐθνῶν.

εἰσοδημάτων ὁ κληρὸς εἶναι, κατὰ κανόνα τοῦλάχιστον, ν' ἀπορροφῶνται ὁλόκληρα εἰς τὰς δαπάνας τῆς συντηρήσεως, ἀδυνάτου ἀποβαινούσης τῆς ἀποταμιεύσεως.

Ἄλλὰ καὶ ἀποταμιεύσεις ἂν κατορθωθῆ ἐξ αὐτῶν, πῶς δύνανται νὰ ἦ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐκ μεγάλων εἰσοδημάτων; Ὁ ἔχων π. χ. 30 χιλ. δραχμῶν εἰσόδημα εὐκόλως δύναται ν' ἀποταμιεύσῃ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον τούτων, ἀλλ' οὐχ οὕτως περὶ τοῦ ἔχοντος 3 ἢ 2 μόνον χιλιάδας· ἀναλογία εἰσοδήματος, δαπανῶν, καὶ ἀποταμιεύσεως εἶναι *primi desiderium* διὰ τὸν μὴ θέλοντα νὰ πλανᾷ ἑαυτὸν, ἢ τοὺς ἄλλους. Ἄρα οὐδὲν δίκαιον μέτρον χορηγοῦσιν οἱ τῆς καταναλώσεως φόροι, καθόσον, ἐν ᾧ φορολογοῦσιν ἐν ὁλοκλήρῳ τὰ μικρὰ εἰσοδήματα τῶν ἤδη φορολογηθέντων ἰδιοκτητῶν, ἀφίνουσι τὸναντίον τὸ δεύτερον ἤδη ἀφορολόγητα, τοῦλάχιστον κατὰ τὸ πλείστον μέρος, τὰ οὐδένα ἄμεσον φόρον τελέσαντα μεγάλα εἰσοδήματα τοῦ κινήτου πλοῦτου. Ἐν τοιαύτῃ ἀνίσω μοίρᾳ τῆς γῆς πρὸς τὰ κεφάλαια, καὶ τῶν μικρῶν εἰσοδημάτων πρὸς τὰ μεγάλα, ὁ οἰκονομικὸς νόμος τῆς προαγωγῆς ἐκάστου ἀναλόγως τῆς δραστηριότητος καὶ λιτότητός του ἀτονεῖ ἐξ ἀνάγκης, οὐδὲ δύναται νὰ φέρηται ἐν τῷ μέσῳ, εἰ μὴ πρὸς ἐμπαιγμὸν τῶν καταδεδεικασμένων ἤδη ἀμετακλήτως νὰ δουλεύωσιν, ὅπως πλουτῶσιν ἄλλοι.

Ἄς μὴ πλανώμεθα λοιπὸν, οὐ μόνον γενικῶς οἱ φόροι τῆς καταναλώσεως, ἀλλ' εἰδικώτερον οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς καθαρᾶς πολυτελείας δύνανται ποτε νὰ πραγματοποιήσωσι τὴν ἀρχὴν τῆς φορολογίας ἀναλόγως τοῦ εἰσοδήματος. Καὶ πρῶτον μὲν τοσοῦτον ἐγενικεύθη ἡδὴ ἡ χρησις πολυτελῶν τινῶν εἰδῶν, ὥστε νὰ θεωρῶνται ἀναγκαῖα. Τίς ἀγνοεῖ π. χ. ὅτι σήμερον ὁ καφῆς καὶ ἡ ζάχαρις ἐν γένει, εἰς τινα δὲ μέρη καὶ τὸ τέτον, ἢ ἡ σταφίς, κατέστησαν τροφή τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν ἤκιστα εὐπόρων; (α)

(α) Ὁ Ροβέρτος Πήλ καὶ ὁ Γιάστων, αἱ μεγάλα αὐτὰ δύνανται, ὡς φιλάνθρωποι κινῆσαι, ἐδικαιολόγησαν τὴν ἐλάττωσιν τοῦ θυσίου ἐπὶ τοῦ

Τὰ ἐριοῦχα καὶ τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα ἀφ' ἑτέρου εἶναι ἐπίσης ἀντικείμενα πολυτελείας, ἀλλ' ἐν μέτρῳ τινι οἱ πλείστοι καταναλίσκουσιν ἐξ αὐτῶν· ἐάν δ' ὁ ἔχων εἰσοδήμα 3.000 δραχμῶν καταναλίσκη κατ' ἔτος εἴκοσι μέτρα ἐκ τῶν ὑφασμάτων τούτων, ὁ ἔχων εἰσοδήμα 30 ἢ 60 χιλ. δὲν θὰ δαπανήσῃ βεβαίως μέτρα 200 ἢ 400. Ἐάν πάλιν ὁ πρῶτος ἔχῃ ἀνάγκη ἐνός ἀλεξιβρόχου κατ' ἔτος, εἰς τὸν τελευταῖον δὲν θὰ χρειασθῶσιν εἴκοσι. Τοιαύτη τις ἀνάλογος κατανάλωσις εἶναι ἀδύνατόν τι χρῆμα, ὥστε οὐδεμία δικαιοσύνη δύναται νὰ τηρηθῇ· ὁ μὲν εἶς, ὅσον καὶ ἂν περιορίσῃ τὰς ἀνάγκας του, πάντοτε θὰ κάμῃ χρῆσιν καὶ τῶν εἰδῶν τῆς πολυτελείας, ὁ δ' ἕτερος δὲν ἔσθ' ἀναλώσῃ ἀναλόγως τῶν πόρων του.

Τοιοῦτον ὑπὸ πᾶσαν ἐξεταζόμενον ἐποψίειν τὸ σύστημα τῶν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως φόρων· φορολογεῖ βαρύτερον ἐκεῖ ἀκριβῶς, ἐνθα ἔδει νὰ δειχθῇ ἐπιεικέστερον, ἤτοι προκειμένου περὶ μικρῶν εἰσοδημάτων. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοῦτο οἱ νόμοι περὶ φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀγγλικοῦ, φείδονται, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, τῶν μικροτέρων εἰσοδημάτων, μέχρι τοῦ ἀφήσαι ἀφορολόγητα τὰ ἐλάχιστα ἐξ αὐτῶν. Οὕτω καὶ ὁ Ἰταλικὸς (ἀρθ. 35) δὲν ἐπιβάλλει τὸν φόρον παρὰ ἐπὶ εἰσοδημάτων μειζόνων τῶν 400 φράγκων, ἀπὸ τῶν 400 δὲ μέχρι τῶν 800 φορολογεῖ κλιμακῆδόν, ἐπὶ τὸ ἐπιεικέστερον. Τῶνόντι πῶς νὰ φορολογῆσῃ τις ἐξ ἴσου τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πενίαν, καὶ νὰ μὴ

εἶλον καὶ τῆς σταγίδος, σημεῖται εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐξῆ εὐθενῆν τραπεζὴν ὀλιγῶν. Ἐν δὲ τῇ Dictionnaire général de la politique, par Maurice Block ἐν λέξει Droits de consommation, ἀναγνωσάσκει ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐννοίᾳ "L'emploi du sucre est maintenant répandu dans toutes les classes, et sa consommation est devenue dans la vie civilisée presque aussi nécessaire que celle du sel; les hommes se sont longtemps passés de cette denrée, mais ils se passaient aussi de chemises et de chaussures, et serait-on bien venu aujourd'hui à imposer fortement ces parties des vêtements sous le prétexte que ceux qui voudraient se soustraire à la taxe ont la faculté de s'en priver?"

δειχθῇ ἐπιεικέστερος πρὸς τὴν τελευταίαν; Ἄς λέγωσιν ὅσον θέλωσιν, ὅτι αἱ ἀρχαὶ αὗται ὄζουσι τοῦ ἀποκαθέρωσιν κοινωνικοῦ (Cathéder socialisme), τείνουσαι εἰς τὴν δήμευσιν τῆς περιουσίας τῶν πλουσίων· ἄς μὴ προβάλλωσι τὸ φάσμα τῆς ἀναρχίας καὶ τῆς ἀνατροπῆς, οὐδένα θὰ πτοήσωσι. Ἡ ἀρχὴ αὕτη τῆς φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος, καὶ τῆς ἐπιεικείας μάλιστα πρὸς τὰ μικρὰ εἰσοδήματα, δὲν συνεταύτισεν εὐτυχῶς τὴν τύχην τῆς μετὰ κἀνὲν πολιτικὸν σύστημα, ὥστε νὰ κατασταθῇ ὑποπτος εἰς τὰ λοιπά. Δημοκρατίαι, μοναρχίαι καὶ συνταγματικὰ πολιτεύματα ἐξ ἴσου ἀπεδείχθησαν αὐτῆν(α). Ἐσχάτως μάλιστα ὁ κόσμος ἐκπληκτος παρέστη ἐνώπιον τῶν νέων οἰκονομικῶν συνδυασμῶν τοῦ μεγάλου τῆς Γερμανίας ἀρχικαγγελαρίου, ὅστις ἐνώπριον εἰς τὴν Πρωσικὴν Βουλῆν ἀῤῥησιν φόρων, ἀπέηται συγχρόνως μεταρρυθμίσειν τοῦ λεγομένου φόρου τῶν κλάσεων, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ν' ἀφήσῃ ὅλως ἐκτὸς τοῦ φόρου τούτου τὰς κατωτέρας τάξεις. Ὁ ἀνὴρ δ' οὗτος οὐδέποτε ἐπετηδύσατο τὴν φιλανθρωπίαν, ὥστε ἡ γνώμη του νὰ θεωρηθῇ ὑποπτος, τὸ ἴσχυον γινώμονα τῆς πορείας του ἔχει, καθ' ἃ διακηρύττει ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ, τὸ συμφέρον τῆς Γερμανίας καὶ οὐδὲν πλέον. Καὶ τῶνόντι τὸ συμφέρον οὐ μόνον τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ καὶ πάσης χώρας, ἐγκεῖται πρὸ παντὸς ἐν τῇ ἐναρμονίᾳ συμβιώσει ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἥτις ἀσυμβίβαστός ἐστι πρὸς φορολογικὸν σύστημα πιστικὸν τῶν πενεστέρων τοιοῦτον δ' ἔσται πᾶν σύστημα,

(α) Ἡ Ἀγγλία τὴν καθιέρωσεν ἀπὸ τοῦ 1798, ἡ Βυτεμβέργη ἀπὸ τοῦ 1820, ἡ Αὐστρία ἀπὸ τοῦ 1850, ἡ Πρωσσία ἀπὸ τοῦ 1851, καὶ αἱ Ἡνωμένα: Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τοῦ 1861. Καὶ ἐν Βελγίῳ ἐπίκειται ἤδη ἡ καθιέρωσις τῆς, καίτοι ἐπεχθοῦς τῷ ἐκλογικῷ συλλόγῳ, ὅστις ἀποτελεῖται μόνον ἐξ 110 χιλ. ἐκλογέων, ἐν οἷς ἀναντιρρήτως οἱ πλείστοι εἰσὶ κεφαλαιοῦχοι, ἔνεκα τοῦ καθιερωμένου τιμήματος ὡς ἐκλογικοῦ προσόντος—καὶ ἐπομένως καὶ τῇ Βουλῇ, ἥς αἱ διαθέσεις ἀποκλίνουσι πρὸς τοὺς φόρους τῆς καταναλώσεως, ὡς μείσου πληρώσεως τοῦ ὑφιστάμενου ἐλλείματος (Economiste Français, Février 1893).

ένόσω δὲν φορολογῶνται τὰ κεφάλαια, ὁ μέγας οὗτος καὶ παντοδύναμος μοχλὸς ἐν τῇ ἐνεστώσῃ κοινωνικῇ καταστάσει. Καὶ τί ἄλλο ἀσφαλέστερον πρόχωμα δύναται ν' ἀντιτάξῃ ἢ κοινωνία κατὰ τοῦ ἀγρίου κύματος τῆς παγκοσμίου ἀνατροπῆς, τῆς ἐπαπειλούσης αὐτὴν ὀνημέραι δεινότερον ἢ τὴν ιδέα ν' ἴσης πρὸς ὅλους δικαιοσύνης, οὐχὶ ἐν λόγοις ἀλλ' ἐν πράγμασι; Ἐξ γίνῃ λοιπὸν πρᾶγμα ἡ δικαιοσύνη ἐν τῇ φορολογίᾳ, καὶ ἅς μὴ μένωσιν ἀσύδοτοι κατηγορίαὶ ὀλόκληροι εὐπόρων πολιτῶν, αἱ μὲν διὰ τοῦτον, αἱ δὲ δι' ἐκεῖνον τὸν λόγον, ἐπὶ βλάβῃ τῶν πενεστέρων, ὅπως μὴ εὐρίσκωσι πλέον ἡχώ οἱ λόγοι τῶν καταγγελομένων τὴν κοινωνίαν ὡς ἐδραζομένην ἐπὶ τῆς ἀδικίας, ὡς ἐργαστήριον ἔνθα χαλκεύονται ὑπὸ τῶν ὀλίγων αἱ ἀλύσεις τῆς δουλείας τῶν πολλῶν.

Πρόσθετον δ' ἀπόδειξιν τοῦ ἀδίκου τῶν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως φόρων διδούσιν αὐτοὶ οἱ ὑπέρμαχοί των, ἐν ταῖς ἀντιχαρακτικαῖς προτάσεσιν, ἅς ὑποστηρίζουσιν. Ἐχομεν ἀνάγκην φόρων, λέγουσιν, ἕνεκα τοῦ ὑπερόγκου τῶν σημερινῶν προϋπολογισμῶν, οἱ δὲ φόροι τῆς καταναλώσεως εἶναι λίαν προσοδοφόροι· ἀφ' ἑτέρου δὲ προσθέτουσιν ὅτι τὰ παράπονα κατὰ τῶν φόρων τούτων εἰσὶν ὑπερβολικά, διότι ἐπὶ τέλους ὁ νόμος τῆς περιστροφικῆς ἐνεργείας (par répercussion), ἡ νέα αὕτη οικονομικὴ πανάκεια, ἐπαναφέρει τὴν ἰσορροπίαν (Alfred Jourdain, le rôle de l'Etat σελ. 150). Ἡ πρώτη τῶν ιδεῶν τούτων παριστᾷ τοὺς ἐμμέσους φόρους ὡς τι ἀναγκαῖον κακόν, ἡ δευτέρα τὸν ἀντιόν τείνει εἰς τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμόν των, προσπαθοῦσα νὰ καλύψῃ τεχνικῶς τὴν ἀσχημίαν των. Ἡ εἰλικρίνεια ἀπῆτει νὰ περιορισθῶσιν ἐν τῇ πρώτῃ· θὰ ἦτο ταῦτο πλέον δίκαιον, καὶ οὐδαμῶς ἀντιφατικόν (Dict. M. Block αὐτόθι).

Μηδὲ τις ὑποθέσῃ ὅτι, καταγγέλλων τις τοὺς φόρους τῆς καταναλώσεως, ὑποχρεοῦται διὰ τοῦτο νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν πλήρη κατάργησίν των. Ἐάν ἦτο τῶνόντι δυνατόν ν' ἀναχθῶσιν ὅλοι οἱ φόροι εἰς ἓνα καὶ μόνον, τὸν ἐπὶ τοῦ εἰσοδή-

ματος, οὐδεὶς ἤθελε διστάξῃ νὰ συνταχθῇ μὲ τὸ σύστημα τοῦτο. Ἄλλὰ τοῦτο, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, εἶναι ἀκατόρθωτον. Ἄφ' οὗ δ' ἀφ' ἑτέρου ὁ φόρος, κατ' ἀρχὴν, εἶναι διὰ τὰς κοινωνίας ἀναγκαῖον κακόν, δεόν νὰ τὸν ἀποδεχθῶμεν καὶ μὲ τὰ πρόσθετα κακά, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τινος τύπον παρουσιάζει, ἅμα ὡς πεισθῶμεν ὅτι καὶ ὑπὸ τὸν τύπον ἐκεῖνον εἶναι ἀναγκαῖος. Καὶ εἶναι τῶνόντι ἀναγκαῖος καὶ ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ φόρου καταναλώσεως, διότι δι' αὐτοῦ μόνον δύνανται νὰ φορολογηθῶσιν καὶ τὰ ἐλάχιστα εἰσοδήματα, ὅπερ ἀποτελεῖ κοινωνικὴν ἀνάγκην. Ἡ θεωρία δηλ. τῆς ἀσυδοσίας κάτω ἐλαχίστου τινος ὄρου τοῦ εἰσοδήματος (minimum), ὀρθὴ καὶ δίκαια ἐν τῇ φορολογίᾳ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ κινήτου πλούτου, ἐνόσω ὁ φόρος οὗτος συλλειτουργῇ μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως, θὰ ἔφθανεν εἰς ματαίωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς φορολογίας, εὐθὺς ὡς ἐκεῖνοι κατηγοροῦντο. Τῶνόντι ἡ ἀναλογία τῶν εὐπόρων πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς εἶναι τοιαύτη ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ, ὥστε ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ πᾶν τὸς φόρου τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν ἐνδεῶν θὰ καθίστα ἀδύνατον τὴν διὰ μόνων τῶν εἰσοδημάτων τῶν ὀλιγαρίθμων εὐπόρων ἐπάρκεσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πολιτείας (α)· ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἄμεσοι φόροι ἐπὶ ἐργατικῶν τάξεων, εἴτε εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ὑποβάλλωμεν αὐτάς, εἴτε εἰς οἰονδήποτε ἄλλον τῶν ἀμέσων, μειονεκτοῦσι πάντοτε τῶν ἐμμέσων, ἅτε βαρύτερον φερόμενοι ὑπὸ τοῦ φορολογουμένου, ἐν ᾧ συγχρόνως πολλὰς ἔχουσι τὰς περὶ τὴν εἰσπραξίν δυσχερείας, ὥστε δὲν μένουσιν ἢ οἱ φόροι τῆς καταναλώσεως πρὸς φορολογίαν αὐτῶν. Δὲν προτείνουσι λοιπὸν ἀσυδοσίαν τῶν πενεστέρων, οὔτε κάμνου-

(α) Ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ μὴ υποβαλλόμενον εἰς τὸν income-tax εἰσόδημα τῶν ἀπορωτέρων ὑπολογίζεται κατὰ ποσὸν ἴσον, ὡς ἐγγίστα, πρὸς τὸ φορολογούμενον εἰσόδημα· ἀλλὰ κατ' ἀριθμὸν οἱ μὴ φορολογούμενοι εἰσὶ θετικῶς πολὺ πλεόνες τῶν φορολογουμένων· ἐν δὲ τῇ Πρωσσίᾳ ἡ τοῦ 1878 στατιστικὴ ἀπέδειξεν, ὅτι τὰ μεγάλα καὶ μέτρια εἰσοδήματα ἀποτελοῦσι κατ' ἀριθμὸν μόνον τὰ 21[000 τοῦ ὅλου τῶν φορολογουμένων.

σι τὴν φορολογίαν ὄργανον ἐξισώσεως τῶν περιουσιῶν οἱ παραδεχόμενοι συλλειτουργοῦντα τὸν φόρον τοῦ εἰσοδήματος μετὰ τῶν φόρων τῆς καταναλώσεως, ὡς ἀρέσκονται νὰ τοὺς καταγγέλωσιν οἱ ἀντιφρονοῦντες (Economiste Français 26 Avril 1879, page 507, le socialisme par l'impôt), ἀλλὰ τούναντίον ὄργανον δικαιοσύνης, ἣν ἀρνοῦνται εἰς τὰς πνευστέρας τάξεις οἱ ἀποκρούοντες ὅλως τὸν φόρον ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ κινήτου πλούτου, ὑπεραυξάνοντες οὕτως ἀδίκως τὴν ἀνισότητά τῶν περιουσιῶν διὰ τῶν ἐμμέσων φόρων, μόνον, ἢ μετὰ τοῦ ἀπὸ τῆς ἐγγείου κτήσεως.

Γ.

Ἐρρέθη ἀνωτέρω ὅτι ὁ Ἰταλικὸς νόμος τὰ ἀπὸ τῶν χρημάτων εἰσοδήματα ἐφορολόγησεν ἐν τῷ συνόλῳ, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐκπτώσεως, διὰ τὸ βέβαιον καὶ διαρκές αὐτῶν. Ἐπίσης οὐδεμίαν παρεδέχθη ἐξαίρεσιν, σχετικῶς πρὸς τὴν πηγὴν τῶν, ἀλλ' ἐφορολόγησεν αὐτὰ, εἴτε ὡς τόκους κοινῶν δανείων, εἴτε ὡς μέρισμα τραπεζῶν, εἴτε ὡς τοκομερίδια ὁμολογιῶν, ἢ δημοσίων χρεωγράφων. Ὡς πρὸς τὰ τελευταῖα ταῦτα ἐμιμήθη τὸν Ἀγγλικὸν νόμον, ὅστις ἅπαξ διὰ παντός ἔλυσεν τὸ ζήτημα τοῦτο, διακηρύξας ὅτι το κράτος δὲν ἐμποδίζεται νὰ φορολογήσῃ καὶ τοὺς δανειστάς αὐτοῦ ὡς κοινούς φορολογουμένους. Ὁμίλησαν τότε περὶ τῆς ἀδικίας τῆς κυβερνήσεως ἀπέναντι ἐκείνων, πρὸς οὓς ἀνέλαβεν ὑποχρεώσεις, περὶ κλονισμοῦ ἐπιχειμένου τῆς ἐθνικῆς πίστεως, ἀλλ' ὅλος ὁ πάταγος παρήλθεν ὡς ἤλθεν, τῶν Ἀγγλικῶν χρεωγράφων ὑπεριτωμένων πάντοτε, ἀντὶ νὰ ὑποτιμηθῶσι. Τὰ κεφάλαια τότε ἐζήτησαν νὰ προσταχθῶσι, τοῦλάχιστον εἰς τὸ μέλλον, ἀπὸ παρομοίων δυσαρέστων, καὶ εἰς χώρας, ἐνθα ἠδύναντο νὰ τὸ πράξωσιν—οὐχὶ βέβαια ἐν Ἀγγλίᾳ—ἠνάγκασαν τὰς Κυβερνήσεις νὰ παραδεχθῶσιν ἐν συμβάσεσιν ὑπὲρ τῶν δανειζομένων κεφαλαίων ἂ τ ἔ λ ε ι α ν, ἐκτὸς ἄλλων

ταπεινωτικῶν ὄρων ἐνεχυριάσεων προσόδων κτλ. Ἄλλοτε ἢ ἀτέλεια ἔλαβεν ἄλλον τύπον ἤτοι τὸν προσδιορισμὸν ἐλαχίστου τινὸς φόρου, ὡς ἀνυπερβλήτου ὑπὲρ τινῶν προνομιακῶν πιστωτικῶν καταστημάτων.

Τοιαῦτα κεκτημένα δικαιώματα ἐπόμενον εἶναι νὰ παρέμβάλωσι δυσχερείας εἰς τὸ ἔργον τοῦ συντάκτου τῶν φορολογικῶν νόμων, τὸ τέως ἐλεύθερον πεδῖον παρουσιάζει τότε ἀνωμαλίας, ἃς ὑποχρεοῦται οὕτως νὰ ὑπερβῇ. Ὁ Ἰταλὸς νομοθέτης ἐν μόνον δάνειον ἐξήρσεν ἀπὸ τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος, ἐκεῖνο τοῦ ἔτους 1855, καὶ τοῦτο ἴσως ἐνεκα τοιαύτης τινος ρήτρας συμβατικῆς (α). Παραδεχόμενοι δὲ ὡς δεδομένον τοῦτο, ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐξῆς ζητήματος: «μένει ἄρα γε ἐντὸς τῶν ὄρων τῶν ἐκ συμβάσεων ὑποχρεώσεων τῆς ἢ πολιτείας, ἣτις φορολογεῖ τὰ λοιπὰ χρεώγραφα τῆς, ἐξαιρεῖ δὲ μόνον ἐκεῖνα, περὶ τῆς ἀτελείας τῶν ὁποίων ὑπάρχει ρήτρα ἐν τῇ συμβάσει;»

Πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου δεόν νὰ συνεννοηθῶμεν ἰδίως περὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ ἐτέρου τῶν συμβαλλομένων μερῶν, ἤτοι τῆς κυβερνήσεως. Ἄν αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἦναι παρὰ κοινὸς συμβαλλόμενος, τότε, καὶ ἀνευ τινος ἐιδικῆς ρήτρας, προφανῶς ἀδικεῖ θέτουσα φόρον ἐπὶ τῶν χρεωγράφων τῆς. Ἄφ' οὗ ὑπεσχέθη ρητῶς καὶ πανδήμως ὅτι κατ' ἔτος θὰ καταβάλλῃ τόκον 10 π. χ. ἐπὶ ἐκάστου χρεωγράφου, αἴφνης ἐκ τῶν 10 τούτων κρατεῖ τὸ ἐν τὸ ὀνομάζει ἀληθῶς φόρον, ἀλλὰ τοῦτο εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ, ἅμα ἐν τῷ συλλογισμῷ ἀπεκλείσαμεν ἀπ' αὐτῆς πᾶσαν ἄλλην ιδιότητα, πλὴν ἐκείνης τοῦ κοινοῦ συμβαλλομένου. Ἐνδέχεται τῶνόντι ὁ σκοπὸς, δι' ὃν πράττει τοῦτο νὰ ἦναι ἱερός, ἀλλὰ δὲν τῇ ἐπιτρέπεται, ὡς οὐδ' εἰς τὸν κοινὸν ὀφειλέτην, ἢ πα-

(α) Τὸ δάνειον τοῦτο δὲν μνημονεύεται μεταξὺ τῶν λοιπῶν Ἰταλικῶν δανείων ἐν Manuel des fonds publics et des sociétés par actions, par Alph. Court ois, ὅστε εἶναι ἐνδεχόμενον καὶ νὰ ἐξωφλήθῃ ἤδη, ν' ἀπηλάσθη δὲ τοῦ φόρου διὰ τὸ ἀσήμικτον αὐτοῦ ἐν ἔτει 1877.

ρακράτησις μέρους τοῦ τόκου πρὸς περίθαλψιν τῶν πτωχῶν, ἢ οἷα νδὴποτε ἄλλην εὐποιῖαν. Ἡ διαμαρτυρία λοιπὸν τῆς κυβερνήσεως, ὅτι ἀπέσχε τοῦ φορολογηῆσαι ἔνθα ὑπεσχέθη ρητῶς ἀτέλειαν, δὲν τὴν καθιστᾶ ἤττον κακῆς πίστεως, ἀπέναντι τῶν λοιπῶν κατόχων χρεωγράφων τῆς, οἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ φαντασθῶσι ποτε ὅτι ἐν ταῖς συμβάσεσιν ἦτο χρεία τῆς ρήτρας ὅτι ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων δὲν θὰ παραβῆ τὰς ὑποχρεώσεις του, καθόσον τὸ τοιοῦτον εἶναι ὑπαγόρευσις τῆς καλῆς πίστεως καὶ τοῦ νόμου, τὰ ὅποια ὅταν δὲν σέβηται τις ὡς τοιαῦτα, οὐδεμία ἐλπίς ὅτι θὰ τὰ σεβασθῆ δι' ἄλλον οἰονδὴποτε λόγον· «ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφῆτας».

Ἐκ τούτων ἐπεταί, ὅτι τὰ ἐθνικὰ δάνεια, μετὰ ἢ ἄνευ τῆς ρήτρας, παρίστανται μὲ ἴσα δικαιώματα ἀτελείας ἐνώπιον τοῦ ὡς κοινὰ δάνεια ἐξετάζοντος αὐτὰ, εἶναι δ' ἐπίσης ἄνευ διαστολῆς φορολογητέα, ἅμα παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ιδιότης τοῦ ἐνὸς τῶν συμβαλλομένων — τῆς κυβερνήσεως — προσθέτει νέον τι στοιχείον, ὥστε ἡ ἐξομοίωσις πρὸς τὰ κοινὰ δάνεια νὰ μὴ ᾖ πλήρης. Ἄλλ' ὑπάρχει τῶντι διαφορά τις; ἰδοὺ κυρίως τὸ ζήτημα.

Τὸ δίκαιον ὑπὸ γενικωτέραν ἐκδοχὴν, ὡς καὶ τὸ Κράτος, ἅτε ἐπαγγελόμενον τὴν τοῦ πρώτου πραγμάτωσιν ἐν τῷ κοινῷ συμφέροντι, εἶναι αὐτὸ τοῦτο ἡ γενικὴ θέλησις, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν παρουσιάζοντα χαρακτῆρα, μίαν ἀρχὴν, ἐν τέλος, τὴν πραγματοποίησιν τοῦ κοινωνικοῦ σκοποῦ. Ἐκπροσωπεῖται μὲν — ἦτο δ' ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἄλλως — τὸ Κράτος ἐν ταῖς διαφόροις ἐμφανίσεσιν αὐτοῦ ἀπὸ φυσικὰ τινα πρόσωπα, ἀλλ' οὔτε τὰ πρόσωπα ταῦτα, οὔτε τὸ σύνολον τῶν φυσικῶν προσώπων, τῶν ἐν τινι πολιτεία βιούντων ἐν δεδομένῳ χρόνῳ ἀποτελοῦσι τὸ Κράτος, ὅπερ καθ' ἑαυτὸ εἶναι αἰδίον. Οὐδεμία λοιπὸν ἐξομοίωσις τῶν κοινῶν συναλλαγῶν πρὸς τὰς συναλλαγὰς αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντεῦθεν ὑποχρεώσεις του εἶναι δεκτὴ. Ὡς ἡ ζῶσα ἐκπροσώπησις τοῦ θε-

τικοῦ δικαίου ὀφείλει βεβαίως τὸ Κράτος, εἴ περ τις καὶ ἄλλος, νὰ σέβηται καὶ ἐκπληροῖ τὰς ἑαυτοῦ ὑποχρεώσεις, καὶ τοι οὐδέποτε νόμῳ ἐξαναγκαστὰς· ὑπάρχει ὁμως ἐν ὄριον, πέραν τοῦ ὁποίου πᾶν δίκαιον σταματᾶ καὶ ἐξουδετεροῦται ἀπέναντι τῆς πολιτείας, οὔτε θεωρεῖται μάλιστα δίκαιον, καθόσον καθίσταται ἡ ἄρνησις τῆς πηγῆς τοῦ δικαίου, ἦτοι αὐτῆς τῆς ἰδίας. Τὸ ὄριον τοῦτο ἴσταται ἐκεῖ, ἔνθα ὅπωςδὴποτε ἄρχεται γινομένη προβληματικὴ ἡ ἀσφάλεια τῆς πολιτείας. *Salus reipublicae suprema lex esto.*

Ὁ ὑπέρτατος δ' οὗτος νόμος, καὶ ἀπαραίτητος ὅρος τῆς διατηρήσεως τοῦ Κράτους εἶναι τὸ φορολογικὸν δικαίωμα, καὶ ἡ ἐλευθέρια αὐτοῦ ἐξάσκησις. Ὁ ἰδιώτης ὁ ἀγοράζων χρεώγραφα, εἶναι μάλιστα ὁ ἐκ τῶν πρώτων ἀναγνωρίζων τὸ δικαίωμα τοῦτο, καὶ πεποιθὼς ἐπ' αὐτὸ, καθόσον ἐπὶ τοσοῦτον συνταυτίζει τὴν τύχην του μετὰ τοῦ Κράτους, ὥστε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δίδει τὸ κεφάλαιον ἀνεπιστρεπτὴ, λαμβάνων ὡς ἀντάλλαγμα τὴν συνομολόγησιν ἐτησίας παροχῆς τόκου (*rente*). Ποῦ δὲ στηρίζεται ταῦτα πράττων; Εἰς τὴν καλὴν πίστιν τοῦ δημοσίου μᾶς ἀπαντῶσιν, τῆς δὲ καλῆς ταύτης πίστεως κατάδηλος παραβίασις εἶναι ἡ ἐπιβολὴ φόρου ἐπὶ τῶν χρεωγράφων. Ἐν τῇ ἀπαντήσῃ ταύτῃ περιέχεται μέρος μόνον ἀληθείας, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ σπουδαία παράλειψις, ἣν σπεύδομεν νὰ προσθῆσωμεν. Τὴν πίστιν δηλ. τοῦ Δημοσίου ἀποτελοῦσι τὰ εἰσδήματα αὐτοῦ, τὸ δικαίωμα, ὅπερ ἔχει νὰ ἐπιβάλλῃ φόρους ἐπὶ τῆς περιουσίας ὄλων τῶν φορολογουμένων, εἰς αὐτὰ δ' οἱ δανεισταὶ του κυρίως ἀπέβλεψαν· ἐγνώριζον δηλ. καλῶς ὅτι θὰ πληρωθῶσιν ἂν, καὶ καθ' ὅσον, ὑπάρξῃ ἐκ φόρων δημοσία πρόσδοσις. Ἐὰν ὁμως ἀπέβλεψαν εἰς τοῦτο μονομερῶς, ἦτοι ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ὅτι θὰ φορολογηθῶσιν ὅλοι οἱ ἄλλοι πλὴν αὐτῶν, τὸ σφάλμα εἶναι ἰδικόν των, καθόσον δὲν διεψεύσθησαν εἰς ἔλλογόν τινα καὶ δικαίαν προσδοκίαν των, ἀλλ' ἐπλανήθησαν ὑποθέσαντες ὅτι ὁ τίτλος τοῦ δανειστοῦ

καλύπτει τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς πληρωμὴν φόρου, ἣν ἔχει ἀπέναντι τῆς πολιτείας πᾶς ὁ καρπούμενος ἐν αὐτῇ οἰανδήποτε πρόσδοτον. Τὴν πλάνην ταύτην διέλυσε πρῶτος ὁ Πιττ, ὑποβαλὼν, ὡς εἴρηται, καὶ τὰ δημόσια χρεώγραφα εἰς τὸν *impome-tax*, ἐπὶ τῷ ἀκαταμαχῆτῳ λόγῳ ὅτι ἡ συνταγματικὴ ἀρχὴ τῆς ἀναλόγου φορολογίας δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὴ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως. Ἐὰν δὴλ. τὸ Κρατος ἐδημιούργει διὰ τοὺς δανειστάς του εἰδικόν τινα φόρον, ἢ μείζονα τοῦ ἐπιβαλλομένου εἰς τοὺς λοιποὺς, θὰ διέπραττε τῶντι ἔργον κακῆς πίστεως, δὲν θὰ ἦτο πλέον φόρος, ἀλλ' αὐθαίρετος ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῶν ὑποχρεώσεών του· ὅταν ὅμως μὲ τὸ ἴδιον μέτρον φορολογῆ ὅλα τὰ προσοδοφόρα κεφάλαια, οὐδεὶς συντρέχει λόγος ὅπως ἐξαιρεθῶσιν αὐτοί, μόνον διότι ἔτυχε νὰ χρησιμοποίησωσιν τὰ ἰδικά των εἰς τὰ δημόσια χρεώγραφα, τὸ ἴδιον συμφέρον καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐξυπηρετοῦντες.

Καὶ οὐχὶ μόνον ἐν τῷ δικαίῳ δὲν εὐρίσκονται τοιαῦτα ἀξιοῦντες, ἀλλὰ καὶ τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον παραγνωρίζουσιν ἀφοπλίζοντες, οὕτως εἶπεῖν, τὸ Κρατος, καὶ αἶροντες ἐκ τοῦ μέσου τὸν πρῶτον ὄρον τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, ἦτοι τὸ φορολογικὸν δικαίωμα, ὅπερ κατὰ τοσοῦτον μόνον εἶναι σεβαστὸν παρὰ τῇ κοινῇ συνειδήσει, καὶ παράγει τ' ἀναγκαῖα πρὸς συντήρησιν τῆς πολιτείας μέσα, καθ' ὅσον ἐν τῇ γενικότητι καὶ ἰσότητι τῶν ἐπιβαλλομένων εἰσφορῶν οἱ πολῖται ἀνευρίσκωσι τὴν σφραγίδα τοῦ δικαίου. Ἄμα δ' ὡς πεισθῶσιν οὗτοι ὅτι ὑποχρεοῦνται νὰ συνεισφέρωσι τὸ προῖόν τῶν πόρων των, μόνον ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ν' ἀπολαμβάνη ἀτελείας ἄλλη μεγάλη μερὶς συμπολιτῶν των, ὡς π. χ. οἱ κάτοχοι τῶν χρεωγράφων, ἢ ἄλλων προνομιούχων ἀξιών, τότε ἡ ἀντίδρασις κατὰ τοιαύτης καταστάσεως ἔσται τὸ φυσικὸν σημεῖον, εἰς ὃ θὰ καταλήξωσι. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἔχωσι τὴν παράδοξον αὐταπάρνησιν τοῦ ὑποταγῆναι εἰς τὴν κακὴν των τύχην, θὰ τοῖς λείψωσιν ἐπὶ τέλους αἱ οικονομικαὶ δυνάμεις, ἔνεκα τῆς ἐξαντλήσεως, ἣν ἡ δυσανάλογος φορολογία εἰ-

μαρμένως θὰ ἐπιφέρῃ. Οὕτως εἰς τὸν οικονομικὸν τῆς πολιτείας ὄργανισμὸν, ὡς καὶ εἰς τὸν φυσικὸν ὄργανισμὸν τοῦ σώματος, ἢ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται ἀτιμωρηθεῖν νὰ μεταβάλλῃ τὰ εὔ κείμενα, καὶ κατὰ τὴν ἰδιοτροπίαν τῆς νὰ δημιουργήσῃ πολιτεῖαν δουλευόντων καὶ δουλειομένων, πεινόντων καὶ κεκορεσμένων, κηφῆνων καὶ ἐργατίδων μελισσῶν, ἀντὶ τοῦ ἁρμονικοῦ συνόλου μελῶν, ἅτινα προθύμως συνεισφέρουσι τὸν ὄβολόν αὐτῶν, ἐν τῷ κοινῷ ἀπάντων συμφέροντι.

Τὸ συμπέρασμα τῶν εἰρημένων εἶναι ὅτι τὸ φορολογικὸν δικαίωμα τῆς πολιτείας δὲν δεσμεύεται ἐκ συμβάσεων, καὶ ὅτι οἱ δανεισταὶ αὐτῆς οἱ ἀξιοῦντες, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν ἐπιτυχίαν εἰσοδήματος ἀσφαλοῦς καὶ μονίμου, ἐν πολιτεῖα εὐεκτούση καὶ εὐνομουμένη, ἀφ' ἑτέρου δὲ περὶωρισμένον, χάριν αὐτῶν, τὸ φορολογικὸν δικαίωμα τοῦ Κράτους, ζητοῦσι πράγματα ἀσυμβίβαστα καὶ ἀδύνατα, πλανώμενοι ἰδίως ὡς πρὸς τὰς ιδιότητας τοῦ ἠθικοῦ προσώπου μεθ' οὗ συνεβλήθησαν, ὅπερ ὑπολαμβάνουσιν ὅμοιον μὲ τοὺς κοινούς ὀφειλέτας. Ὁ νόμος παραδίδει τῶντι εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ δανειστοῦ, μὲχρις οἰασθήποτε θυσίας, τὸν κοινὸν ὀφειλέτην· παρέδιδεν ἄλλοτε καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, καὶ τὴν καθόλου ἐλευθερίαν του, κηρύσσων αὐτὸν δούλον τοῦ δανειστοῦ· καὶ σήμερον ἀκόμη μοναδικὸν, πλὴν οὐχ ἦττον οἰκτρὸν τῶν τοιοῦτων βαρβαροτήτων λείψανον, διατηρεῖται ἡ προσωπικὴ κράτησις ἐν τισιν ἐπικρατείαις, ἀληθῆ παραφωνίαν ποιούσα πρὸς τὰς ἀρχὰς περὶ ἀπαραβιάστου τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἃς προεκήρυξεν ἡ μεγάλη Γαλλικὴ ἐπανάστασις, καὶ ἀπεδέχθη εὐγνωμονῶν ὁ πολιτισμένος κόσμος. Ἄλλ' ἂν ἡ πολιτεία θυσιάσῃ τὸ ἄτομον, ὅπως ἀναδείξῃ κρατοῦν παρ' ἑαυτῇ τὸ δίκαιον, χάριν τοῦ ὑψηλοτέρου σκοποῦ ὃν προτίθεται, δὲν δύναται διὰ τοῦτο νὰ θυσιάσῃ καὶ ἑαυτὴν εἰς τὸν εὐτελεῖ τοῦτον βωμὸν τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων, καθόσον μετὰ τὴν θυσίαν ταύτην δὲν ἀπομένει ἢ ἡ ἀποσύνθεσις καὶ τὸ χάος. Καὶ ἂν

τινες, οιοιδήποτε και ἂν ᾤσιν οὗτοι, προσυπέγραψαν, ἐν ὀνόματι τοῦ Κράτους, τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀπολύτου δικαιώματος τοῦ φορολογεῖν, ἐξήσκησαν ἐντολήν, ἣν δὲν ἔλαβον, καθόσον οὐδέποτε νοεῖται δοθεῖσα παρὰ τῆς πολιτείας εἰς αὐτοὺς ἢ ἐξουσία τοῦ νὰ τὴν στερήσωσιν ἐν τῷ μέλλοντι τῶν μέσων τῆς ὑπάρξεως (α).

Τὸ ἄτοπον τῆς ἰσχύος τοιούτων συμβατικῶν ὑποχρεώσεων τοῦ Κράτους γίνεται καταδηλότερον, ἐφ' ὅσον ὁ κύκλος αὐτῶν εὐρύνεται. Οὕτω π. χ. δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐπιτύχωσι τῶν αὐτῶν ἀτελειῶν καὶ οἱ ἰδιοκτῆται ἐπικρατείας τινος, προεξοφλητικῶς καταβάλλοντες τὸν φόρον τῶν κτημάτων αὐτῶν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, διὰ φόβον ἐνδεχομένων ἀυξήσεων, ἢ καὶ καθόλου νὰ ἐξαγοράσωσιν αὐτὸν διὰ τῆς καταβολῆς ὠρισμένου ποσοῦ. Τίς ὅμως θὰ καταβάλλῃ πλέον τοὺς φόρους, τοὺς ἀναγκαίους διὰ τὸ Κράτος; Τοιοῦτον παράδειγμα παρέχει ἡμῖν ἡ Μεγάλη Βρεττανία, ἐνθα ἐγένετο παρὰ τῶν φορολογουμένων ἐξαγορὰ τοῦ ἐγγείου φόρου, ἐπὶ τῇ ἐφάπαξ καταβολῇ τοῦ εἰκοσαπλασίου αὐτοῦ· καὶ ὅμως, ὅταν κατόπιν ἐπῆλθεν ἡ ἀνάγκη, ὑπεβλήθησαν καὶ οἱ ἐξαγοράσαντες, ἐξ ἴσου πρὸς τοὺς λοιποὺς, εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἐξ ἀκινήτων φόρον. Διατί τοῦτο; Μήτοι ἡ Ἀγγλία

(α) Τὴν βαθμιαίαν ὑποχώρησιν τοῦ αὐστηροῦ δικαίου, καὶ τὴν θυσίαν τοῦ ἰδιωτικοῦ συμφέροντος εἰς ἀνωτέραν τινα ἀρχὴν παρουσιάζει ἐν πολλοῖς καὶ τὸ ἀστικὸν δίκαιον· οὕτω τὰ χρεῖα μεταξὺ στενῶν τινῶν συγγενῶν δὲν εἶναι ἀπειρητὰ, παρὰ ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς εὐπορίας τοῦ ὀφειλέτου· παρομοίως τινος προνομίας ἀπολαύει καὶ ὁ ὑπέλληλος διὰ τοῦ ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ ἀκατασχέτου τοῦ μισθοῦ του, καὶ οἱ δῆμοι διὰ τὰ παλαιὰ χρεῖα τῶν. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀπαγόρευσιν πάσης ἐκτελέσεως κατὰ τοῦ δημοσίου. Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ἡ μετάβασις εἰς τὸ μὴ ὑποχρεωτικὸν τῶν ἐπὶ δεσμεύσει τοῦ φορολογικοῦ δικαιώματος συμβάσεων δὲν εἶναι ἀπότομος, ἐφ' οὗ οὐ μόνον ὑφίσταται καὶ ἐνταῦθα ἀνωτέρα τις ἀρχή, ἐξουδετεροῦσα τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον, ἀλλὰ μάλιστα εἶναι καὶ ἡ ὑψίστη.

ἦναι ἢ μεταξὺ τῶν ἐπικρατειῶν ἤττον φιλότιμος περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς; Οὐχί, ἀλλ' ἀντίκειται εἰς τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ προνομίου τῆς ἀσυδοσίας, ὡς καὶ παντὸς ἐν γένει προνομίου, τὸ νὰ λάβῃ τοιαύτης γενικότητος χαρακτῆρα, ὥστε ν' ἀπειλῇ νὰ μετατρέψῃ τὴν ἐξαίρεσιν εἰς κανόνα. Τὸ ἔδαφος τῆς νομοθεσίας θὰ σαλεύηται τότε ὑπὸ τὴν ἀμοιβαίως ἐξουδετερουμένην δύναμιν δ' ὡς γενικῶν δικαίων, τοῦ μὲν ὑπὸ τὸν ἀληθῆ του τύπον, τοῦ δὲ μετεμφιεσμένου ὑπὸ τὸν τύπον προνομίου. Ἐπειδὴ δὲ πάντως τὸ ἐν θὰ κατισχύσῃ, ἢ πάλιν αὕτη δέον ἀδιστακτικῶς νὰ κριθῇ ὑπὲρ τοῦ τύπου καὶ φύσει γενικοῦ δικαίου, οὐχὶ ὑπὲρ τοῦ ἐκφυλισθέντος προνομίου· ἐπὶ τοῦ προκειμένου μάλιστα τὸ γενικὸν δίκαιον, ἢτοι ἡ καθολικὴ φορολογία, εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ Δημόσιον δίκαιον, τὸ ἐν ἅπασιν τοῖς Συντάγμασιν ἀναγεγραμμένον, ἐπομένως καὶ τούτου ἕνεκα ἐπικρατέστερον.

Καὶ ταῦτα ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ δικαίου, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου καὶ ἡ φύσις τοῦ πράγματος ἀποκρούει τοιαύτας συλλήθδην ἀποξενώσεις τοῦ φορολογικοῦ δικαιώματος, ἅτε ἀντικειμένους εἰς τὴν ἀσφαλῆ ἱκανοποίησιν τῶν ἐκάστοτε παρουσιαζομένων ἀναγκῶν τῆς πολιτείας· αἱ δαπάναι τῆς αὐρίου δὲν εἶναι αἱ αὐταὶ μετὰς σημερινάς, διὰ τοῦτο καὶ οἱ φόροι ψηφίζονται συνήθως δι' ἐν ἔτος. Ἄν τὸ μέλλον παρουσιάσῃ πλείονας ἀνάγκας, ὅλοι οἱ πολῖται θὰ καταβάλλωσι μείζονας φόρους, καὶ αὐτοὶ οἱ διὰ συμβάσεων ἀποδεχθέντες διαρκῶς τοὺς πρώτους· ἂν πάλιν αἱ ἀνάγκαι ὀλιγοστεύσωσιν, δὲν ἐπιτρέπεται τῇ πολιτείᾳ ν' ἀφήσῃ εἰς βᾶρος μιᾶς τάξεως πολιτῶν μεγαλειτέρους φόρους, λόγῳ οἰασδῆποτε ὑφισταμένης συμφωνίας. Ἡ πολιτεία φορολογουσα δὲν εἶναι ἰδιώτης κερδοσκόπος, τούναντίον εἶναι ἡ καλὴ μήτηρ, ἢ μὴ ἐπιτρέπουσα νὰ πεινάσῃ σήμερον ἐν τῶν τέκνων τῆς, λόγῳ τοῦ ὅτι τὴν προτεραίαν ἔφαγε τοῦτο κατὰ τι περισσότερον, οὐτε παραιτεῖται τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῆς ἀντὶ πινακίου φακῆς.

Βεβαίως ἐπὶ συμβάσεων, ἀναγομένων εἰς εὐτελές τι οἰκονομικὸν συμφέρον, καὶ τοιαῦται, ὡς εἴρηται, ὑποτίθενται αἱ περὶ προνομίων συμβάσεις, ὡς σπανία δηλ. τοῦ κανόνος ἐξαίρεσις, οὐδὲν δικαιολογεῖ τὴν πολιτείαν νὰ προβῆ εἰς κατάργησιν τοῦ προνομίου, ὅπερ ἐχορήγησεν, ἢ τοῦλάχιστον, ἂν λόγῳ δημοσίου συμφέροντος προβῆ εἰς κατάργησιν, ὀφείλει ν' ἀποζημιώσῃ. Καὶ ὁμως ἡ σύγχρονος Ἑλληνικὴ ἱστορία παρουσιάζει παράδειγμα λίαν διδακτικὸν περὶ τοῦ πόσον παρὰ τῆ κοινῆ συνειδήσει ἐστὶν ἀπεχθὴς οἰαδῆποτε, ἔστω καὶ ἡ ἐλάχιστη προνομία ἐν τοῖς φορολογικοῖς. Γνωστόν ἐστὶν ὅτι διὰ τοῦ περὶ προικοκτησιῶν νόμου ἐπετρέπη εἰς τοὺς ἀγοραστὰς τῆς ἐθνικῆς γῆς ἡ ἐκλογή ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς πληρωμῆς τοῦ ἐγγείου φόρου· αὕτη δηλ. θὰ ἐγένετο ἢ εἰς εἶδος, ἢ διὰ τῆς ἐνιαυσίου χρηματικῆς καταβολῆς τοῦ 3% ἐπὶ τοῦ τιμήματος. Ἐν ἄρθρῳ δὲ 13 ἀναφέρεται « Ἄν ἀναβληθῆ ἢ εἰσαγωγῆ γενικοῦ φορολογικοῦ νόμου, ὁ ρηθεὶς φόρος τῶν 3% θέλει ἀναθεωρηθῆ μετὰ τρεῖς χρόνους, ἀλλ' αὐξήσις αὐτοῦ ὑπὲρ τὰ 3% δὲν ἐπιτρέπεται ». Τίς ρητοτέρα ἢ καθαρωτέρα ταύτης ἐκ συναλλάγματος ὑποχρέωσις τοῦ δημοσίου; Πλὴν δὲν εἶναι μόνον τοῦτο· ἕτερος νόμος τῆς 12 Αὐγούστου 1855, ἐν ἄρθρῳ 5, ἀναγνωρίζει πάλιν τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἐπιτρέπων τοῖς προικοκτησιούχοις νὰ ὠφεληθῶσι τῶν εὐεργετικῶν του διατάξεων περὶ ἀφέσεως τῶν καθυστερουμένων τόκων, ἂν ἤθελον δηλώσει ὅτι παραιτοῦνται τῆς συμφωνίας τοῦ 3% καὶ ὑπαχθῶσιν εἰς τὸν γενικὸν ἐγγειον φόρον. Τότε οἱ πλείστοι τῶν προικοκτησιούχων ἐδήλωσαν ὅτι παραιτοῦνται, τινὲς δ' ἐπέμειναν, προτιμήσαντες νὰ πληρώσωσι τοὺς τόκους, ὡς καὶ τοὺς ἐπλήρωσαν. Καὶ ὁμως, μεθ' ὅλας τὰς συμβάσεις ταύτας, καὶ τὰς πανηγυρικωτάτας ἀναγνωρίσεις, ἰδοὺ ἐν ἔτει 1863, ἤτοι μετὰ τριακονταετίαν ἀπὸ τῆς ἀγοραπωλησίας τῶν γαιῶν, καταργούμενον μονομερῶς ὑπὸ τοῦ δημοσίου τὸ κεντημένον τοῦτο δικαίωμα, τὸ σπουδαιότατον δι' αὐτοῦς

λίαν δ' ἀσήμαντον διὰ τὸ δημόσιον, ἔνεκα τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν φορολογουμένων. Τίς δὲ ὑπῆρξεν ὁ καταργίας; Οὐχὶ αὐθαίρετός τις δεσπότης ἢ ταμειευτικὸς Ὑπουργός, ἀλλὰ πρότασις πληρεξουσίου, γενομένη ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Β'. Ἐθνοσυνελεύσεως (α). Ὑπεβλήθησαν δὲ καὶ οὗτοι εἰς τὸν γενικὸν φόρον τοῦ σταφιδοκαρποῦ 15 δραχ. κατὰ χιλιόλιτρον, ἐν ᾧ μὲ τὸ 3 ὀ[0 ἐπὶ δραχ. 40 κατὰ στρέμμα — μέσον ὄρον τῆς ἀγορᾶς γαιῶν ἐν Ἡλείᾳ καὶ Ὀλυμπίᾳ — δὲν κατέβαλλον τέως παρὰ δραχμάς 3 τὸ πολὺ κατὰ χιλιόλιτρον, προϋποτιθεμένου ὅτι ἀπαιτοῦνται δύο στρέμματα σταφιδαμπέλου πρὸς παραγωγὴν ἑνὸς χιλιόλιτρον. Ἐπενταπλασιάσθη λοιπὸν ὁ φόρος τῶν, ἐν ὀνόματι τῆς συνταγματικῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος τῶν φόρων. Δὲν ἐπρόκειτο δὲ, ὡς εἴρηται, οὔτε περὶ πλήρους ἀσυδοσίας οὔτε περὶ καθαροῦ προνομίου, ἀλλὰ περὶ συμπεφωνημένου τρόπου ἐκτίσεως φόρου, ἀνερχομένου εἰς τὸ ἀσήμαντον ποσὸν δραχμῶν 60,000, ἢ δὲ ἐκ τῆς μεταβολῆς ὠφέλεια ἦτον οὐχὶ μειζων τῶν 300 χιλ. δραχμῶν, ποσὸν δηλ. ἐλάχιστον ἀπέναντι τῶν ἤδη ἀφορολογητῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων τοῦ τόκου τῶν δημοσίων χρεωγράφων. Καὶ ἐγόγγυσαν μὲν τότε ἐκεῖνοι, ὧν τοσοῦτον ἠύξησεν ὁ φόρος, ἀλλ' οὔτε εἰς τὰ Δικαστήρια προσέφυγον, γνωρίζοντες ὅτι τὰ Δικαστήρια ἐκλήθησαν νὰ δικάζωσι κατὰ τοὺς νόμους, οὐχὶ τοὺς νόμους, οὔτε ἀπέσχον πάσης εἰς τὸ ἐξῆς συναλλαγῆς πρὸς τὸ δημόσιον, ὡς ἀπέδειξεν ὁ μεταγενέστερος περὶ δημοτικῆς τῆς ἐθν. γῆς νόμος.

Ὑπολείπεται τὸ ζήτημα τοῦ κλονισμοῦ τῆς δημοσίας πίστεως. Ἐστὼ δὲν εἶναι ἀδικία, θὰ εἴπῃ τις, διότι κατὰ τὴν

(α) Καὶ ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο μέτρον στιγμιαίας παραφορᾶς, ἢ καταπειγουσῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν ἀποδεικνύει ἡ ἐπὶ 20 ἔκτοτε ἔτη γινομένη ἐπανέληψις του ἐν τοῖς φορολογικοῖς νόμοις, χωρὶς νὰ εὐρεθῆ οὔτε εἰς ὕπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν μὲ διαθέσειν ἐπανόδου εἰς τὰ συμπεφωνημένα.

ἐκτεθείσαν θεωρίαν δὲν ὑπάρχει κεκτημένον δικαίωμα, ἀλλ' οἱ κεφαλαιοῦχοι ἔλαβον ὅπωςδήποτε τραῦμα καίριον εἰς τὰς ἐλπίδας των, ὃ δ' ἄνθρωπος εἶναι δυστιχῶς ὁ κάκιστος κριτῆς περὶ τῶν ἰδίων του δικαίων. Δυσκόλως λοιπὸν θὰ πεισθῶσιν ὅτι δὲν ἠδικήθησαν, ὥστε ἀναγκαίως θὰ μειώσωσι τὴν πρὸς τὸ δημόσιον πίστιν των, καὶ ἰδοὺ ἄλλοθεν ἡ ζημία αὐτοῦ. Τὸ ζήτημα εἶναι τωόντι σπουδαῖον, καὶ διὰ τοῦτο ἄξιον μεγίστης προσοχῆς, καὶ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως.

Ἄλλ' ὁ ἀκριβέστερος καὶ ἀσφαλέστερος τρόπος ἀντιλήψεως καὶ ἐρεῦνης ζητήματος τινος δὲν εἶναι βεβαίως ὁ ἀπὸ μιᾶς μόνης ἀπόψεως. Ὅθεν δὲν πρέπει ν' ἀποδεχθῶμεν ἀβασανίστως ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιβολῆς γενικοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τὸν κλονισμόν τῆς πίστεως τοῦ Κράτους, μόνον διότι προκύπτει ἐκ τῆς ἀπόψεως, ἀφ' ἧς ἐθεωρήσαμεν αὐτὸν ἀνωτέρω, ἐξετάσωμεν μᾶλλον τὸ ζήτημα ἐν τῇ πρώτῃ ἐμφανίσει του. Καὶ δὴ τὰ Κράτη δὲν ἐπιβάλλουσι νέους φόρους, ἢ πρὸς κάλυψιν τῶν ἐλλειμμάτων αὐτῶν, καὶ ἰδίως ὅταν ταῦτα λάβωσι σταθερόν τινα καὶ οἶονεὶ ἀπειλητικὸν χαρακτήρα. Μὲ τοιοῦτον δὲ προϋπολογισμόν, καταλήγοντα ἐκάστοτε εἰς ἐλλείμματα, οἱ δανεισταὶ τοῦ Κράτους δὲν διατελοῦσι βεβαίως ἐν βαθεῖα πνευματικῇ γαλήνῃ, καθόσον, καὶ ἂν δὲν ἔχωσι φόβους ἐθνικῆς χρεωκοπίας, τοῦλάχιστον ἀνησυχεῖ αὐτοὺς ἢ παρὰ τῶν χρηματιστηρίων καταγελλομένη καθ' ἐκάστην ἐλάττωσις τῶν ἀξιών τῶν τίτλων των εἶναι τοῦτο ζημία πραγματικὴ καὶ ἀναμφήριστος, ὡς ἡ ἐκπτώσις τῆς ἀξίας τῆς γῆς διὰ τὸν ἰδιοκτήτην. Ὅταν λοιπὸν εἰς τὸν οὕτως ἐξηνητλημένον προϋπολογισμόν ἀκούσωσιν αἴφνης, ὅτι προστίθεται νέα τροφή ἑκατομμυρίων τινων, καὶ ὅτι ἐπῆλθε τὸ ἰσοζύγιον, ἢ προκύπτουσι καὶ περισεύματα, εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρήσωσιν ἐλαττωμένην τὴν πίστην ὀφειλέτου, μέλλοντος μετ' ὀλίγον νὰ ἔχη ἀνθηρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν;

Ἄλλο εἶναι τὸ ζήτημα ἂν οἱ κάτοχοι οὗτοι τῶν δημοσίων

χρεωγράφων θὰ μείνωσι τόσον εὐχαριστημένοι, ὅσον θὰ ἦσαν ἂν οἱ νέοι φόροι ἐπεβάλλοντο εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους πλὴν αὐτῶν δι' ἡμᾶς ἀρκεῖ μόνον τὸ ὅτι πάντως θὰ ἐπέλθῃ συμψηφισμὸς τις τῆς χαρᾶς πρὸς τὴν λύπην των, καὶ ἐπομένως ἡ πίστις τοῦ κράτους θὰ μείνῃ ἀλώβητος. Τὰ ἔθνη βλάπτουσι τὴν ἑαυτῶν πίστην ὅταν, παρατηροῦντα ἐλλείμματα, ἀδιαφορῶσιν, ὅταν αὐξάνωσι καθ' ἐκάστην καὶ ὑπερμέτρως τὰς δαπάνας των, ὅταν δι' ἀδίκων, ἤτοι ἀνίσων φορολογιῶν καθιστῶσιν προβληματικὴν τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, ἣτις εἶναι ἡ πρώτη καὶ κυρία ἐγγύησις τῶν δανειστῶν των, οὐχὶ δὲ ὅταν λαμβάνωσι γενικὰ μέτρα φορολογίας, πρὸς αὐξήσιν τῶν πόρων των. Μαρτυρεῖ περὶ τούτου ἡ ἀμείωτος πίστις, ἣς ἀπολαύει ἡ Ἰταλία καὶ μετὰ τὸν φόρον 12 0/0, ὃν ἐπέβαλεν ἐπὶ τῶν δημοσίων χρεωγράφων τῆς, καὶ ἐν γένει ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ κινήτου πλούτου.

Δὲν πρέπει λοιπὸν ν' ἀποβλέψωμεν εἰς τὰς τῆς πρώτης στιγμῆς ἐντυπώσεις, ἃς ὁ φόρος ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος θὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰς διαθέσεις τῶν κατόχων δημοσίων χρεωγράφων, ἀλλ' εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος. Οὗτοι περιβάλλουσι, οὐχὶ σπανίως, μὲ τὴν αἴγλην τῆς ἱερότητος κεκτημένων δικαιωμάτων, ὅ,τι δὲν εἶναι ἄξιον τοιαύτης περιβολῆς· ἀξιοῦσι τὸ «μή μου ἄπτου» εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε ἐφθασαν νὰ φιλονεικῶσιν ἐν Γαλλίᾳ καὶ αὐτῆς τῆς μετατροπῆς τῶν δανείων (conversion) τὴν νομιμότητα, ἐν ᾧ ἡ κυβέρνησις ἐκάλει αὐτοὺς νὰ λάβωσι τὸ κεφάλαιον, ἂν δὲν παρεδέχοντο τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου. (Alfred Joussain, du rôle de l' état dans l' ordre économique page 250). Ἐνώπιον τοιούτων ὑπερβολῶν τὸ ζήτημα τίθεται πλέον καθαρῶς μεταξὺ Κράτους καὶ τῆς πίστεως αὐτοῦ, c' est tuer l' état ou son credit, ὡς εἶπεν ἕτερός τις Γάλλος· ἢ δ' ἐκλογὴ δὲν εἶναι δύσκολος, καθόσον, χάριν τῆς πίστεως αὐτοῦ, τὸ Κράτος ὀφείλει μὲν πᾶσαν θυσίαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν ἰδίαν του ὑπαρξίν.

Περὶ τοῦ ἀπολύτου καὶ ἀπεριορίστου τοῦ φορολογικοῦ δι-

καιώματος ἢ καθημερινῇ παρ' ἄλλοις ἔθνεσι πείρα διδάσκει. Ἐὰν δὲ εἰς τοὺς οικονομικοὺς συνδυασμούς των αἱ ἐπικράτεια ἀπέβλεπον εἰς τὰς ζημίας, ἃς οἱ ἰδιῶται θὰ ὑποστῶσιν ἐξ αὐτῶν, δὲν εἶχον παρὰ νὰ σταυρώσωσι τὰς χεῖρας, καὶ νὰ περιμένωσιν ἀποφασιστικῶς τὴν καταστροφὴν. Τί ἀδικώτερον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν μέτρον π. χ. ἀπὸ τὰ ἀναγκαστικά δάνεια; Καὶ ὅμως τὰ Κράτη, τὰ μᾶλλον προηγμένα εἰς τὸν πολιτισμὸν, κατέφυγον εἰς αὐτά, καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν κατέλαβον τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον, ἐν ὀνόματι τῆς κοινῆς σωτηρίας. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, τὸ σύνθηρος καταφύγιον τῶν ἐν οικονομικαῖς στενοχωρίαις εὐρισκομένων κυβερνήσεων, οὐδὲν ἄλλο ἀποτελεῖ, ὡς γνωστὸν ἢ καταναγκαστικὸν δάνειον, δι' οὗ κατορθοῦσι νὰ λάβωσι τὸ μεταλλικὸν τῶν τραπεζῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐξωτερικοῦ, νὰ ἐκπληρῶσι δὲ τὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ ὑποχρεώσεις των διὰ τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ἧτοι δι' ἀξίας ὑποθετικῆς καὶ ὑποτετιμημένης. Ἄν ἔχωσι τότε ἄλλους δανειστάς ἐκ προγενεστέρων ἐσωτερικῶν δανείων—καὶ βεβαίως θὰ ἔχωσι πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς τὸ μέτρον τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας—αἱ πληρωμαὶ τόκου καὶ χρεωλύτρου, αἱ πρὸς αὐτοὺς γεννησόμεναι διὰ τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, θ' ἀποτελέσωσιν οὐδὲ ἕτερον, ἢ φορολογίαν τοῦ εἰσοδήματός των, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ κεφαλαίου των, ὁμοίαν μὲ ἐκείνην, ἣτις διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου γίνεται εἰς βᾶρος τῶν ὑπαλλήλων ἐν τῇ καταβολῇ τοῦ μισθοῦ των, ἢ οἰοῦδηποτε ἄλλου, πρὸς ὃν ὀφείλεται τι ἐκ προγενεστέρας συναλλαγῆς, εἴτε παρὰ τοῦ δημοσίου εἴτε παρ' ἰδιωτῶν.

Ἄνακεφαλαιοῦντες λέγομεν ὅτι ἐν τῇ φύσει αὐτῇ τῶν πραγμάτων ἔγκειται τὸ νὰ ὑφίστανται τὰς περιπετείας τῶν τοῦ Κράτους οικονομικῶν μετὰ τῶν λοιπῶν πολιτῶν καὶ οἱ δανεισταὶ αὐτοῦ, ὅσον δὲ καὶ ἂν προσπαθήσωσιν εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποφύγωσιν τὸν γενικὸν τοῦτον νόμον. Δὲν ὠφέλησεν αὐτοὺς τὸ πρῶτον ἢ ἰδιότης τοῦ δανειστοῦ τὸ δὲ Κράτος καὶ τοῖ ὑποσχεθὲν ρητὴν ποσότητα τόκου, παρεκράτησε μέρος αὐτοῦ, λόγῳ φόρου· ὠχυρώθησαν ὕστερον ὅπισθεν ρητῆς συμφωνίας περὶ ἀτελείας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου χαρακώματος ἐκβάλλει αὐτοὺς εὐκόλως ὁ λόγος ὅτι ὁ θῶραξ τοῦ προνομίου, ὃν ἠθέλησαν νὰ περιβληθῶσιν, εἶναι

λίαν στενός, ἀρμόζων μόνον εἰς ἐξαιρετικὴν περιφρούρησιν εὐαρίθμων προσώπων ἢ πραγμάτων, οὐδὲ δύναται ποτε νὰ καλύψῃ ὅλους ἐκείνους τοὺς φορολογουμένους, ὅσοι ἐσκέφθησαν νὰ γίνωσιν ἀσύδοτοι, μεταβάλλοντες τὴν περιουσίαν των εἰς δημόσια χρεώγραφα· εἶναι τόσον πολλοὶ, καὶ δύναται νὰ εὐρωσι καὶ τόσους ἄλλους μιμητάς, ὥστε δὲν θ' ἀπομείνωσι πλέον ἐκεῖνοι, καθ' ὧν νὰ ἐνασκήσωσι τὸ προνόμιόν των(α). Μακρὰν δὲ τότε τοῦ νὰ λάβωσιν ἀφορολογήτους τόκους, δὲν θὰ κάμωσιν ἄλλο ἢ νὰ προβιβάσωσιν τὴν τόσον προσφιλῆ τοῖς κοινωνισταῖς ἰδέαν τῆς liquidation sociale, ἃτε εἰμαρμένως περιλειυσομένης τῆς πολιτείας εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως. Ἐνώπιον τοιούτων ἀτόπων ὁ κοινὸς νοῦς ἐπιβάλλει νὰ εἴπωμεν μᾶλλον, ὅτι κεκτημένον δίκαιον δὲν ὑφίσταται, καὶ ὅτι ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δύναται καὶ ὀφείλει ν' ἀποβλέψῃ, ὡς ἐν ἄλλαις παρομοίαις περιπτώσεσιν, εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον, προστατεύουσα τὸ ἀπόλυτον φορολογικὸν δικαίωμα τῆς πολιτείας.

A. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΝΑΥΤΙΑΙΑ.

Μεταξὺ ὄλων τῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας ἐκεῖνος, εἰς ὃν ἀναμφισβητήτως πρωτεύει ἡ Ἀγγλία, εἶναι ὁ ναυτικός. Καὶ ἡ ναυτικὴ τῆς χώρας φύσις καὶ ἡ ἀφθονος ἀπὸ σιδήρου καὶ ἀνθρακος προίκις αὐτῆς καὶ ἡ γεωγραφικὴ αὐτῆς μεταξὺ τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου θέσις καθιστῶσι μετ' ἄλλων εἰδικωτέρων αἰτιῶν τὴν Ἀγγλίαν τὸ ναυτικότερον τμήμα τῆς οἰκουμένης. Τὰ κατὰ τὴν ναυτικὴν τῆς Ἀγ-

(α) Περιφανὲς ἱστορικὸν μαρτύριον περὶ τῆς φύσεως τοῦ προνομίου τῆς ἀτελείας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διέσωσεν ἡμῖν ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην λόγῳ. Τὰ παραδείγματα τῆς αὐτῆς ἀτελείας παρ' Ἀθηναίους μετρώμεναι, τὸ δὲ λεγόμενον, εἰς τοὺς πέντε δακτύλους ἀρχεται ὁ ρήτωρ ἀπὸ τῶν μεγάλων τυραννοκτόνων Ἀρμόδιου καὶ Ἀριστογείτονος, κηρυσομένων ἀσυδῶτων, καὶ τούτων πλὴν εἰς φορῶν καὶ τριηραρχῶν, ἀναφέρει κατόπιν Λεύκωνα, τὸν ἀρχοντα τοῦ Βοσπόρου, τὸν δαφνοστέφην στρατηγὸν Φορμίωνα, καὶ τελευτᾶ ἐπιλέγων καὶ τῶν μὲν πολιτῶν οὐκ εἰσὶ πέντε ἢ ἕξ, οὐκοῦν ἀμφοτέρων (πολιτῶν καὶ μετοίκων) ἐκκαίδεκα, ποιήσωμεν αὐτοὺς εἴκοσι» (Δημοσ. πρὸς Λεπτίνην § 48). Καὶ τῶν εὐαρίθμων δὲ τούτων ἀτελειῶν τὴν κατάργησιν ἐπέτυχεν ὁ Λεπτίνης δ. ἀ νόμου, οὗτινος τὴν ἀνάκλησιν μόλις κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ ἡ εὐγλωττία τοῦ Δημοσθένους. Τί θὰ ἔλεγεν ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, ἀκούων ἀνοιπιουμένους ἀτελειῶν τοὺς ἐπὶ τόκῳ, καὶ μάλιστα ἀδρῶ, διανείσαντας αὐτῶν τὰ χρήματά των!

γλίας ὑπεροχὴν πραγματεύεται ἐσχάτως ἐπὶ τὸ εἰδικώτερον ὁ Economist ὡς ἑξῆς :

Ἐκ τῶν ἐξ ἑσῶν, καθ' ὅσον ἀναπτύσσονται αἱ βιομηχαναίαι ἄλλων χωρῶν, ἡ βιομηχανικὴ ὑπεροχὴ τῆς Ἀγγλίας καθίστατο ἤττον προφανής. Ἐν τούτοις ἀντὶ νὰ ἀπολέσῃ ἡ Ἀγγλία τὴν ἐν τῇ ἐμπορικῇ ναυτιλίᾳ ὑπεροχὴν τῆς, κατέστησεν αὐτὴν μείζονα. Οὕτως ἐνῶ κατὰ τὸ 1860 ἐκ τῶν εἰς Ἀγγλικούς λιμένας εἰσελθόντων καὶ ἐξελθόντων πλοίων τὰ 56 περίπου τοῖς 0/0 ἦσαν Ἀγγλικά, κατὰ τὸ 1870 ἡ ἀναλογία αὐτὴ αὐξήσῃ μέχρι τῶν 68 τοῖς 0/0, κατὰ τὸ παρελθὸν δὲ ἔτος ἔφθασε τὰ 71 τοῖς 0/0, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἐν πολυαῖς τῶν κυριωτέρων ναυτικῶν χωρῶν ὅπως τὸ ἀντίθετον συνέβη. Ἐν αὐταῖς τὰ ξένα οὐχὶ τὰ τοῦ τόπου πλοῖα ἠρέθησαν, ἐκ δὲ τῶν εἰς τοὺς ξένους τούτους λιμένας εἰσελθόντων πλοίων μέγας ἀνευ ἀντιρρήσεως ἀριθμὸς ἀποτελεῖται ἐξ Ἀγγλικῶν.

Βεβαίως ἡ ὑπεροχὴ αὕτη ὀφείλεται εἰς τὰς οἰκονομικὰς πλάνας τῶν χωρῶν τούτων. Ἡ παρακμὴ π. χ. τῆς ναυτικῆς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ὀφείλεται εἰς τοὺς ἰσχύοντες καταστρεπτικούς τῆς ναυτικῆς νόμους. Ἐὰν οὗτοι καθηροῦντο, ἤθελεν ἀναμφιβόλως εὐρεῖν ἡ Ἀγγλία ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις ἀνταγωνιστὴν λίαν ἐπίφοβον· δὲν εἶναι δὲ ἀπίθανος ἡ κατάργησις τῶν νόμων τούτων ἐν προσεχῇ συγκριτικῶς μέλλοντι. Ἡ Γαλλία ἐπίσης μεγάλας καταβάλλει προσπάθειας, καὶ τοῦτο οὐχὶ ἀνεπιτυχίας, ὅπως δώσῃ τεχνητὴν τινα ὠθησιν εἰς τὸ ἐμπορικὸν αὐτῆς ναυτικὸν διὰ τοῦ συστήματος τῶν ἐπιχορηγήσεων. Λαμβανομένων δὲ ὑπ' ὄψιν τῶν τε γενομένων καὶ ἄλλων πιθανῶν μεταβολῶν, ἐνδέχεται νὰ μὴ δυνηθῇ τοῦ λοιποῦ ἡ Ἀγγλία νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐνεστῶσαν ναυτικὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς. Μέχρι τοῦδε ὁμοίως ἡ ναυτικὴ ὑπεροχὴ τῆς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκρατύνθη, καὶ κατὰ τοῦτο ἡ ἐμπορικὴ τῆς Ἀγγλίας ναυτικὴ ἀπολαμβάνει ἐξαιρετικῆς πείρας.

Δὲν εἶναι δὲ ὡς ἐκ τῆς ταχείας ἀναπτύξεως μόνον ἡ ἐμπορικὴ ναυτικὴ τῆς Ἀγγλίας ἀξία προσοχῆς. Μεγίστην κέκτηται σπουδαιότητα καὶ ὡς ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ἐργαζομένων μεγίστων κεφαλαίων. Περὶ τοῦ ποσοῦ τῶν κεφαλαίων τούτων δὲν δύναται τις νὰ σχηματίσῃ ἰδέαν ἐκ τῶν ἐν τοῖς χρηματιστικοῖς δελτίοις ἀναφερομένων μετοχῶν. Τὸ ὀλικὸν κε-

φάλαιον πασῶν τῶν ἐν αὐτοῖς ἑταιριῶν δὲν ὑπερβαίνει τὰ 14,000,000 λίρ. στερλ. Τὸ ποσὸν ὁμοίως τοῦτο εἶναι τὸ ἐλάχιστον τοῦ ἐν τῇ ναυτιλίᾳ χρησιμοποιουμένου κεφαλαίου, καθ' ὅσον ὀλίγαι συγκριτικῶς τῶν κεκτημένων πλοῖα ἑταιριῶν ἐπέζητησαν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν μετοχῶν αὐτῶν ἐν τοῖς χρηματιστηρίοις. Κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦ Λόυδ νηολόγιον, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ χωρητικότης τῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἀνηκόντων πλοίων ὑπολογίζεται εἰς 5,207 σιδηρᾶ ἀτμόπλοια χωρητικότητος τόνων 5, 934, 851, εἰς 1,749 σιδηρᾶ ἱστιοφόρα τόνων 1, 722, 657, καὶ εἰς 1, 729 ξύλινα ἱστιοφόρα τόνων 2, 840, 258, ἤτοι εἰς πλοῖα 14, 685 ἔχοντα χωρητικότητα τόνων 10, 497 766.

Ἐὰν ὑπολογίσωμεν τὴν ἀξίαν τῶν μὲν ἀτμοπλοίων πρὸς 48 λίρ. στερλ. τὸν τόνον, τῶν δὲ σιδηρῶν ἱστιοφόρων πρὸς 42 λίρ. καὶ τῶν ξυλίνων ἱστιοφόρων πρὸς 8 λίρ., εὐρίσκομεν ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῆς Ἀγγλίας ἀντιπροσωπεύει ὀλικὴν ἀξίαν περίπου 160, 000, 000 λίρ. στερλ. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος προσετέθησαν πλοῖα χωρητικότητος περίπου 550,000 τόνων, ἡ ἀξία τῶν ἐν τῷ νηολόγιῳ κατακεχωρισμένων νῦν πλοίων δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 170, 000, 000 λίρ. στερλ.

Πρέπει ὁμοίως νὰ σημειωθῇ ὅτι πλὴν τοῦ Λόυδ, τοῦ θεωρουμένου σπουδαιωτάτου, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα νηολόγια, ἐν τοῖς ὁποίοις καταχωρίζονται πλοῖα καὶ ἀτμόπλοια. Τὸ νηολόγιον τοῦ Λιβερπούλ, ἡ Γαλικὴ Βέριτας καὶ ὁ Ἀμερικανικὸς Κατάλογος περιλαμβάνουσι καὶ Ἀγγλικά πλοῖα, διότι οἱ περὶ ναυπηγήσεως κανονισμοὶ αὐτῶν εἶναι ἤττον αὐστηροὶ τῶν τοῦ Λόυδ.

Ὅθεν ἡ ὀλικὴ ἀξία τῶν Ἀγγλικῶν πλοίων δὲν δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς ποσὸν ἤττον τῶν 200,000,000 λίρ. στερ. καὶ ἐὰν περὶ λάβωμεν τὰ ἱστιοφόρα καὶ τὰ ἀτμόπλοια τῶν γραμμῶν τοῦ Καναδά, τῆς Αὐστραλίας, τῆς Νέας Ζηλανδίας, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Κίνας, τὰ ἀνήκοντα εἰς Ἀγγλους, δέον νὰ αὐξηθῇ ἡ ἀξία αὕτη τοῦλάχιστον μέχρι τῶν 250, 000, 000 λίρ. στερλ. Ἐν τούτοις κατὰ προσθήκην ναυπηγοῦνται νῦν καὶ ἄλλα πλοῖα, ἀντιπροσωπεύοντα ὀλικὴν ἀξίαν τοῦλάχιστον 20, 000, 000 λίρ. στ.

Τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἶναι εἰς χεῖρας προσώπων πλειόνων τοῦ ὅσον ὑποτίθεται. Ἐν τοῖς πλείστοις ἰδιωτικοῖς ἀτ-

μοπλοίοις υπάρχουνσι κατά μέσον ὄρον περίπου τεσσαράκοντα μέτοχοι ἐν πολλοῖς δὲ πενήτηκοντα. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις πλεόν τῶν διακοσίων ἑταιριῶν, ἔχουσῶν πλείστους μετόχους, καὶ τὴν σήμερον πάμπολλα ἀτμόπλοια ἀποτελοῦσιν ἰδίας καὶ ἀνεξαρτήτους ἑταιρίας, ὧν ἑκάστη μετοχὴ ἀντιπροσωπεύει μίαν λίρ. στερλ. Ἐκτὸς τούτων οἱ μέτοχοι τῶν μεγάλων ἑταιριῶν ἀναβιβάζουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἐχόντων μετοχάς εἰς ἑταιρίας, εἰς βαθμὸν τοῦ ὁποίου ὀλίγοι ἔχουσιν ἰδέαν. Οἱ μέτοχοι τῶν ἑταιριῶν τούτων δὲν ἀνήκουσιν εἰς ὠρισμένην τινὰ κοινωνικὴν τάξιν. Οἱ κατάλογοι τῶν μετόχων περιλαμβάνουσι πρόσωπα πάσης κοινωνικῆς τάξεως. Καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ἐλάχιστοι τῶν κεφαλαιούχων κατόρθωσαν νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὰς τοιαύτας ἐπιχειρήσεις, καθόσον μετοχὰὶ 30 ἢ 40 λιρ. στερ. διηρέθησαν καὶ διανεμήθησαν μεταξὺ πλειόνων.

Κατὰ τὴν πρό τινων ἡμερῶν γενομένην ἐν Λονδίῳ ἑξαμηνιαίαν συνέλευσιν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀτμοπλοικῆς Ἑταιρίας, ὁ πρόεδρος τῆς συνελεύσεως ἐξέφρασε τὴν γνώμην, ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ ναυπήγησις νέων πλοίων ὑπῆρξεν ὑπερβολικὴ, ἰδίως δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη παρέστησεν, ὅτι ἡ γιγαντιαία αὐξήσις τῶν ἀτμοπλοίων προὔκαλεσε μεγάλην τῶν ναύλων ἔκπτωσιν. Ὑπὲρ τὸ δέον, εἶπεν, τὰ μετακομιστικὰ μέσα ἠϋξήσαν νῦν διὰ τῶν καλυπτόντων τὴν θάλασσαν πλοίων. Τὴν γνώμην δὲ ταύτην συμμερίζονται πολλοὶ τῶν ἀρμοδιωτάτων κριτῶν. Οὐχ' ἤττον οἱ Ἄγγλοι ἐξακολουθοῦσι ναυπηγοῦντες πλοῖα μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ ἐν τῷ παρελθόντι ὀρμῆς. Ὀφείλεται δὲ τοῦτο ἐν μέρει εἰς τὰς ὑφισταμένας ἰδιαζούσας σχέσεις μεταξὺ τῶν διευθυντῶν καὶ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν πλοίων. Οἱ πρῶτοι πληρῶνται διὰ προμηθειῶν ἐπὶ τῶν ὀλικῶν προσόδων, ὥστε δύνανται καὶ ἐπὶ ὑποτιμήσεως τῶν ναύλων καὶ ἐπὶ ζημιῶν τῶν μετόχων νὰ καρπῶνται λαμπρὰ εἰσοδήματα. Διὰ τοῦτο σχετικῶς ὁ ὑπερβολικὸς συναγωνισμὸς ἐλάχιστα ἐπηρεάζει αὐτοὺς, δυναμένους ἀφόβως νὰ τὸν ὑποφέρωσιν. Τὰ συμφέροντα ὁμῶς τῶν μετόχων δὲν πρέπει νὰ θυσιάζωνται χάριν ὀλίγων ἀτόμων καὶ ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία ἀναμφιβόλως θὰ ὠφελεῖτο, εἰ ἐξευρίσκετο ἄλλος τρόπος ἀμοιβῆς τῶν ἐνεργῶν μελῶν τῶν ἀτμοπλοικῶν ἑταιριῶν.

II.